

FILOZOFICKÁ FAKULTA
UNIVERZITY KARLOVY
V PRAZE

Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti
Evropský sociální fond

Přehled dějin evropského umění

Evropská architektura po roce 1945

přednášející: doc. PhDr. Marie Klimešová, PhD.

architektonické úkoly v poválečném západním světě:

Evropa

- Rekonstrukce Evropy – potřeba nového bydlení – sídliště, řadové domy
- Veřejné stavby, školy
- Nové církevní stavby
- Průmyslové stavby
- Sportovní areály
- Velké urbanistické komplexy (i mimo Evropu)

USA

- Amerika nebyla nucena rekonstruovat zničená města. Povaha architektonických zakázek se lišila.
- Luxusní individuální zakázky
- Výškové budovy
- Továrny, průmyslové stavby
- Letiště
- Muzea, výstavní pavilony
- Univerzitní komplexy
- Sportovní areály
- Levné individuální bydlení, experimenty

Mezinárodní styl - poválečný funkcionalismus.

- Důležitou roli v dalším rozvoji stylu sehrál Mies van der Rohe (1886 – 1969), který po uzavření Bauhausu v roce 1938 odešel do USA. K hlavním zásadám jeho poválečné práce patřily tyto:

Forma následuje funkci.

Méně je více: Odmítání výrazných detailů a čistě estetických prvků, ale kvalitní materiály

Viditelný skelet a obal, ocel, sklo, beton

Účelnost, úspornost, jasnost konstrukce a funkce – „autorita architrákové architektury“ (Kenneth Frampton),

V USA Mies van der Rohe realizoval modelové budovy různých typů stavebních zadání: univerzitní areál Illinois Institute of Technology (od 1946 - Alumni, soukromou vilu Farnsworth, obytný komplex Lake Shore Drive v Chicagu a výškovou budovu Seagram v New Yorku. Do Evropy se vrátil svojí poslední realizací – Neue National Galerie v Berlíně (otevřena 1968).

Brutalismus a nový brutalismus

pojem v souvislosti s architekturou byl poprvé použit až 1954. Le Corbusierovy stavby už ale od třicátých let obsahují prvky, které je možno hodnotit jako brutalistické. Brutalismus je spojován s autory jako byli Alison a Peter Smithsonovi, Louis Kahn, James Stirling

Podle Jamese Stirlinga si brutalisté před sebe nekladli ani tak požadavky estetické, jako především etické. Stavba má mít zapamatovatelný obraz, jasné vyjádření konstrukce a materiálu a má odrážet "realitu daného místa a doby", což je největší posun oproti abstraktnímu mezinárodnímu stylu, který je na kontextu v podstatě nezávislý. Pro formování brutalismu měl význam jak Le Corbusier (Unité d'habitation ad.), tak Mies van der Rohe (kampus IIT).

K důležitým zásadám a prvkům brutalistických architektur v různé míře patřily: antiestetismus, expresivní artikulace mechanických a konstrukčních prvků pohledový beton, kyklopské zdivo, slunolamy, střešní stavby sochařská architektura

Klíčové stavby: Unité d'habitation, Marseille (Le Corbusier), škola v Hunstantonu (Alison a Peter Smithsonovi), budova strojní fakulty univerzity v Leicestru (James Stirling)

Organická architektura, skořepina, stanová střecha stavba – socha,

V poválečné architektuře sehrála významnou roli organická architektura. Významnou inspiraci nacházela v přírodních tvarech a strukturách, na rozdíl od přísné geometrie mezinárodního stylu byla založena (podobně jako brutalistická architektura) na vztahu k místu, resp. na integraci do místa. Organická architektura měla blízko k dobovému výtvarnému umění (Jean Arp, Isamu Noguchi, Barbara Hepworth, Henry Moore), které rovněž využívalo přírodní organické tvary k formulování abstraktního kánonu, zejm v sochařství.

Ke klasickým dílům poválečné organické architektury patří pozdní práce Franka Lloyda Wrighta nebo stavby Alvara Aalta (integrovaná architektura). Přírodním tvaroslovím se inspirovali i architekti pracující se skořepinou (Eero Saarinen, Felix Candela ad.). V tvorbě těchto autorů se objevuje vedle vztahu k místu zvlhňný půdorys, oblé hrany, přírodní (často s místem svázané) materiály, tvarosloví vycházející z představy růstu.

V padesátých letech se aktualizovaly i nové koncepce střechy – vedle skořepiny to byly i stanové střechy. R.Buckminster Fuller vyvíjel nové typy geodetické kupole, Luigi Nervi už od předválečného období používal k zaklenutí průmyslových staveb betonové konstrukční prefabrikáty.

Architektura od šedesátých let:

V šedesátých letech se začala – nejprve v tvorbě Roberta Venturiho – formovat postmoderní architektura. Zároveň se v průběhu tohoto desetiletí objevily pozoruhodné utopické projekty (kupř. Archigram) a pop artové experimenty (bublinové skořepiny – Pascal Hausermann, nafukovací architektura ad.).

Koncem šedesátých let se začaly prosazovat projekty, které otevřely problematiku high-tech, jehož první významnou realizací se v polovině sedmdesátých let stalo centre Pompidou (1971–1977) v Paříži.

V následných desetiletích se objevily na scéně další tendence, m.j. dekonstruktivismus nebo nový minimalismus, v zásadě lze pozorovat vzrůstající spektakulárnost individuálních staveb, které se mnohdy dostávají na pomezí architektury a sochy (Gehry: Guggenheim Bilbao; Herzog a de Meuron: Národní stadion v Pekingu; Kaplický: Národní knihovna pro Prahu ad.). Významně se ovšem prosazuje i ekologická a organická (integrovaná) architektura.

Bibliografie

- Kenneth Frampton, Moderní architektura (Kritické dějiny), Academia, Praha 2004
- Felix Haas, Architektura 20.století, SPN Praha 1980
- Udo Kultermann, Současná světová architektura, Nakladatelství československých výtvarných umělců, Praha 1966
- Peter Gossel, Architektura 20. století, Slovart 2004
- Trewin Copplestone, Twentieth-Century World Architecture, 1. ed. 1992
- Markus Bruderlin (ed.), ArchiSkulpture, Fondation Beyeler, Basel 2004
- Rostislav Švácha, Le Corbusier, Odeon, Praha 1989
- Roberto Venturi, Složitost a protiklad v architektuře, Arbor vitae 2001
- Gabi Dolff-Bonnekamper, Das Hansaviertel (Internationale Nachkriegsmoderne in Berlin), Verlag Bauwesen, Berlin 1999

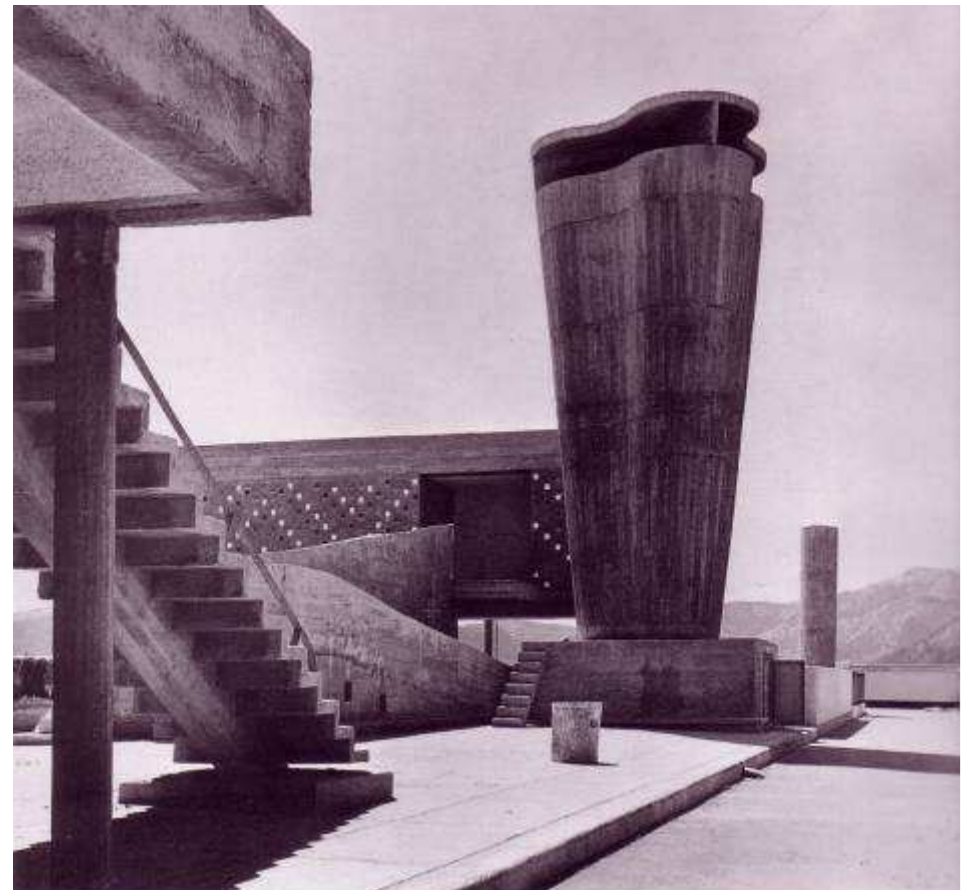

Le Corbusier (Charles-Édouard Jeanneret, 1887–1965) : kolektivní bydlení

Marseille, Unité d'habitation,
1947 - 1952

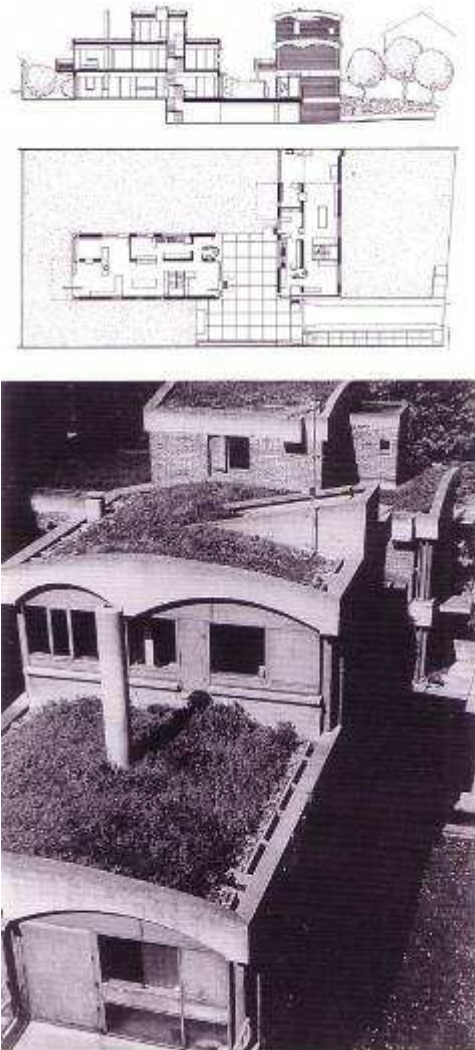

Tamtéž – program střechy

Le Corbusier: domy Jaoul, Neuilly-sur-Seine, 1954–1956

Domy Jaoul, střechy

Domy Jaoul, interiér

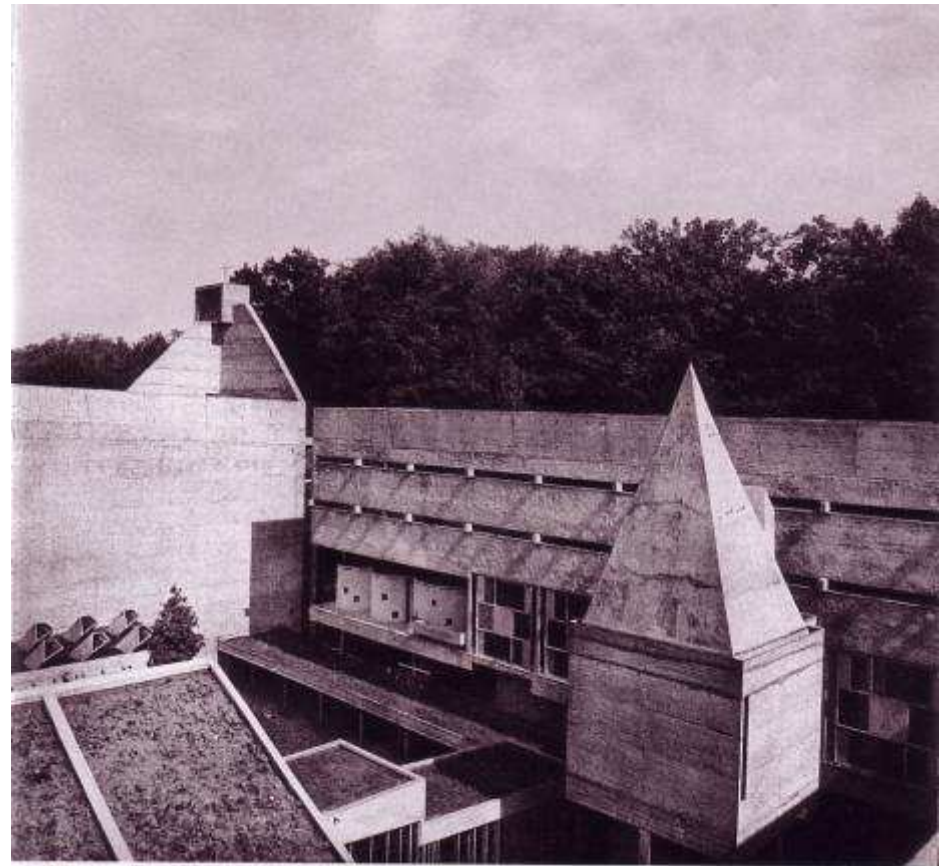

Le Corbusier, církevní poválečné stavby

**Notre-Dame du Haut, Ronchamp stavba-
socha, dokončeno 1954**

**Klášter La Tourette, skica 1953,
postaveno 1956–1960**

Le Corbusier a Yannis Xenakis: klášter La Tourette

Silueta
kostela

Fasáda ve svahu
Vnitřní dvůr
se spojovacími
chodbami

Le Corbusier, Čándighár, 50. léta 20.století, Zákonodárské shromáždění

Principy CIAM :

oddělení městských funkcí

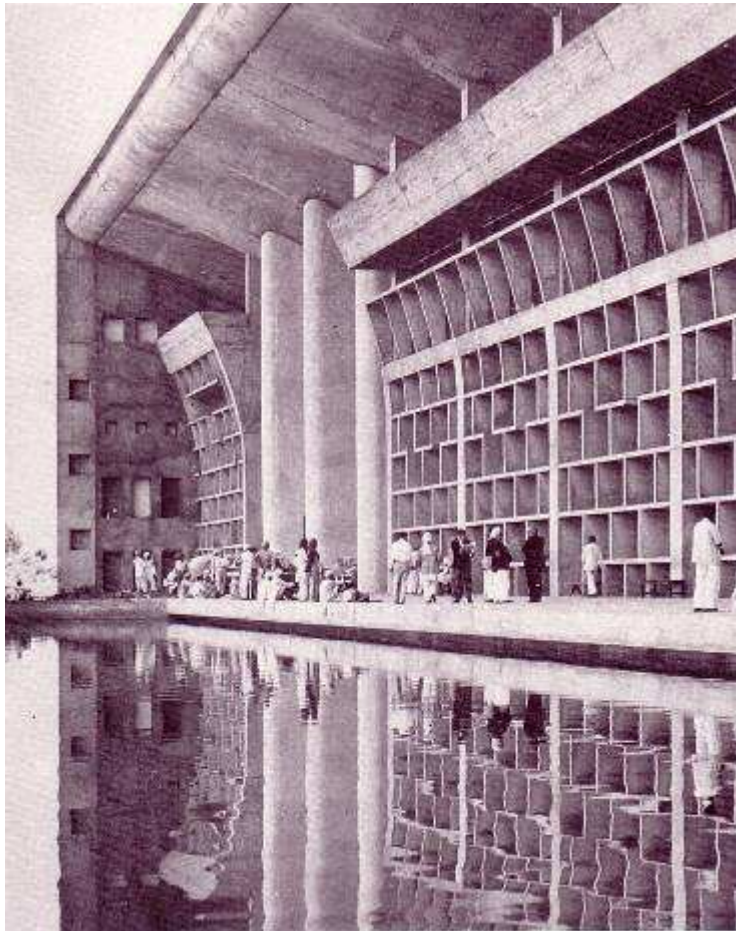
antropomorfní půdorys

hierarchie silnic a pěších sítí

Le Corbusier, Čándíghár

Nejvyšší soud

Sekretariát

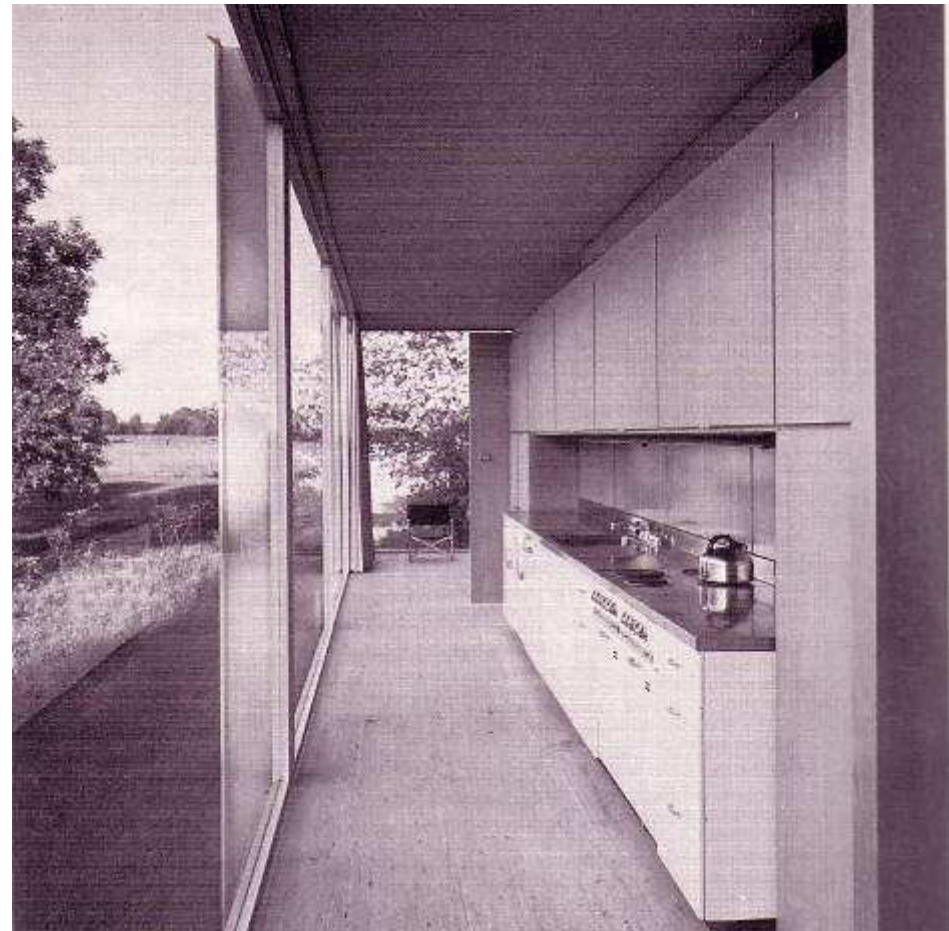

Mies van der Rohe (1886–1969)

Farnsworth House, Plano,
Illinois, 1946–1950

tamtěž

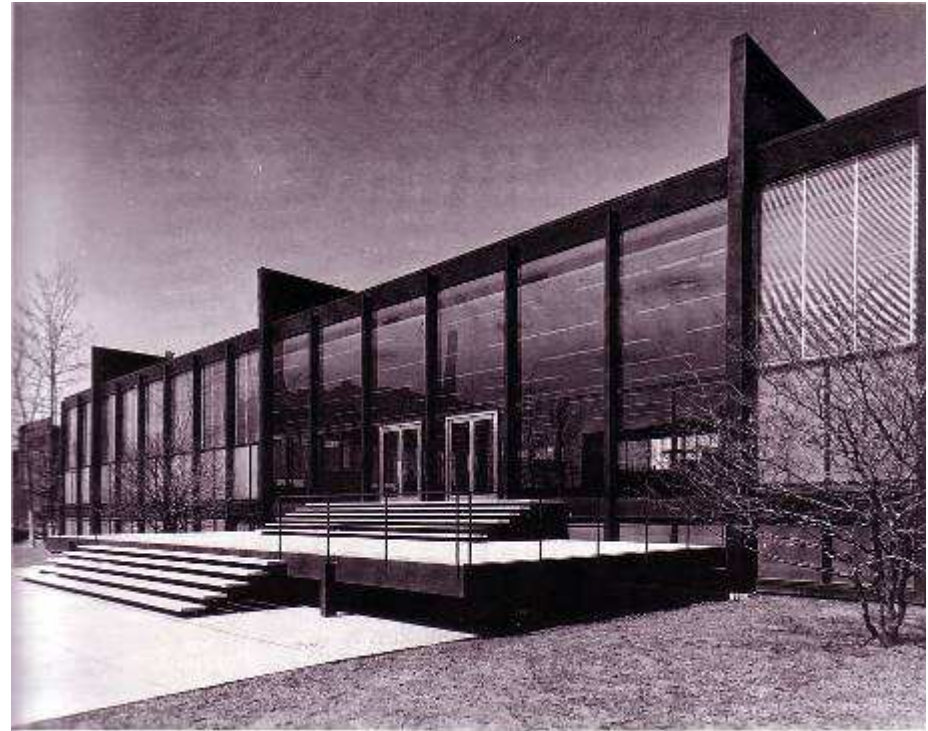

Mies van der Rohe, Illinois Institute of Technology, Chicago, 40. léta 20. stol.

Alumni Memorial Hall, 1945, Illinois Institute of Technology

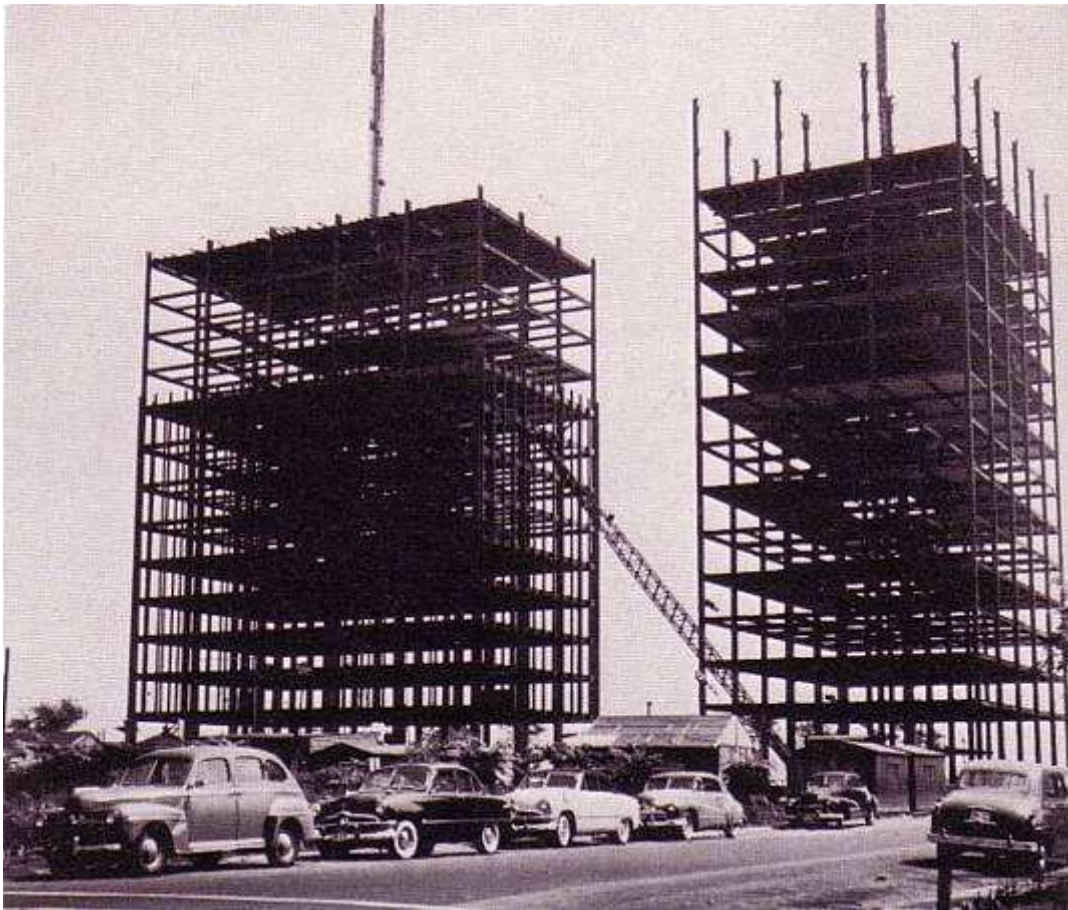
Crown Hall, 1952–1956, IIT

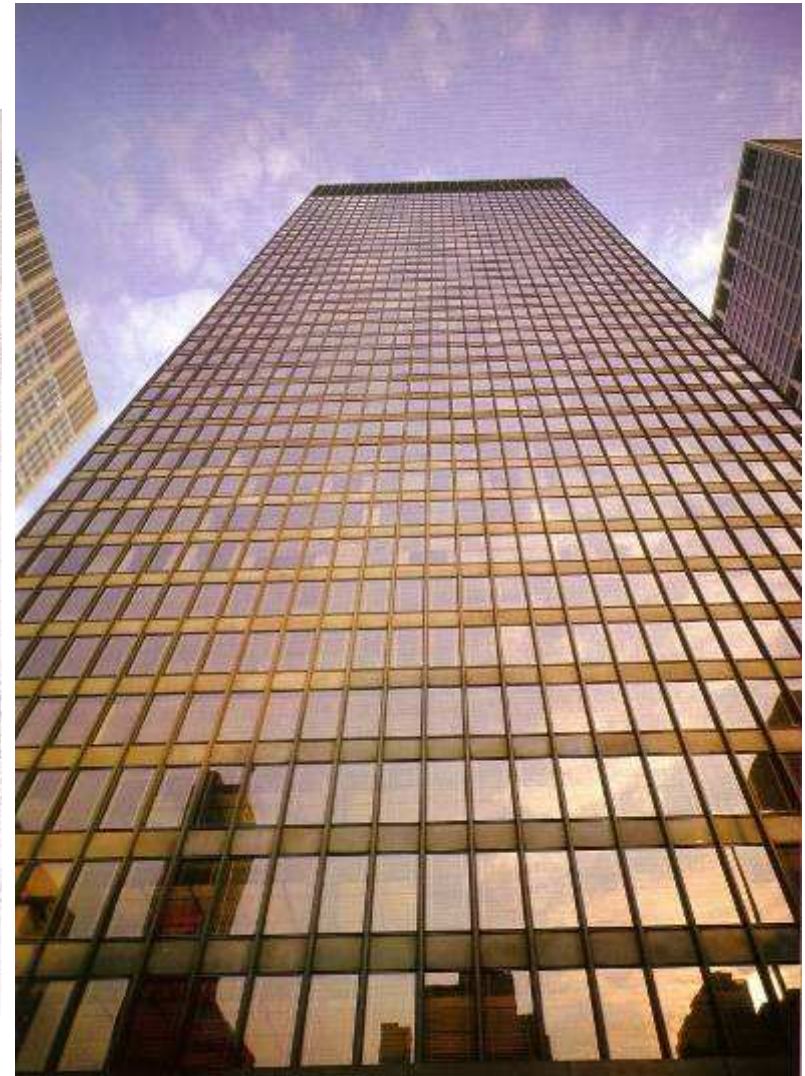

Mies van der Rohe, výškové stavby v USA

Lake Shore Drive, Chicago, 1949–1951

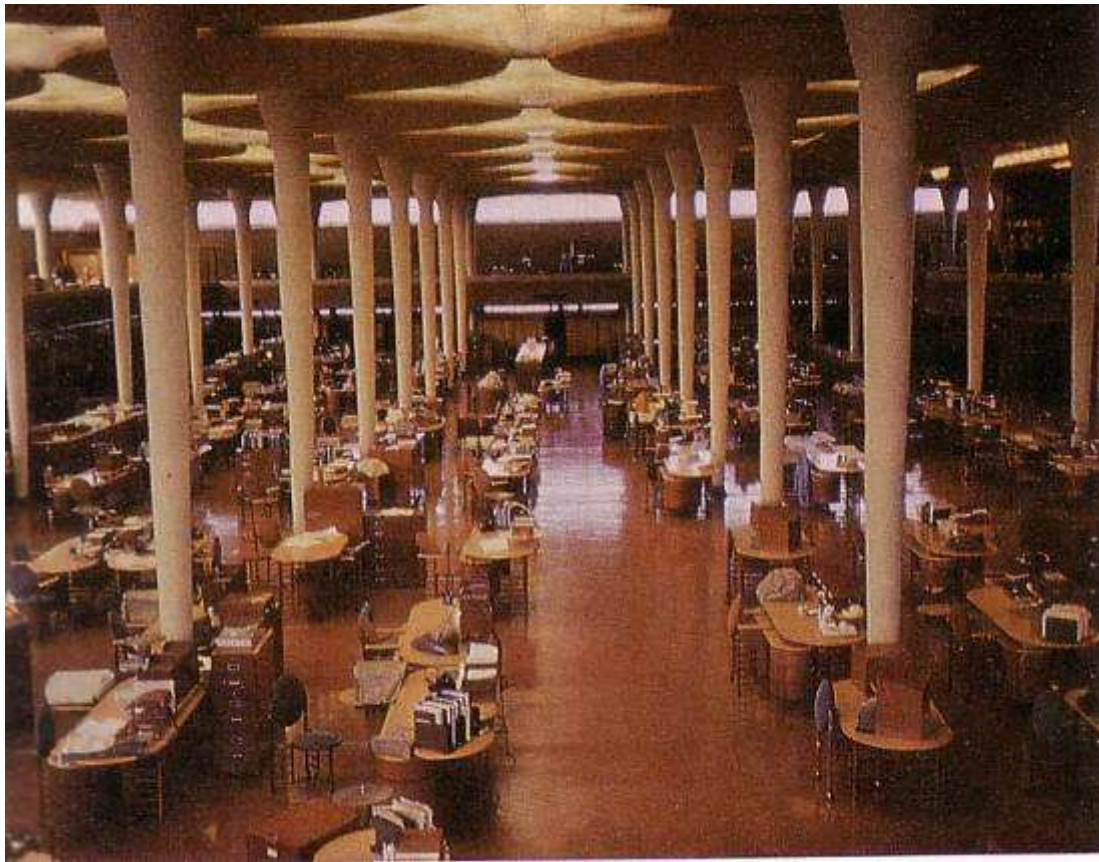

Seagram Building, New York, 1958

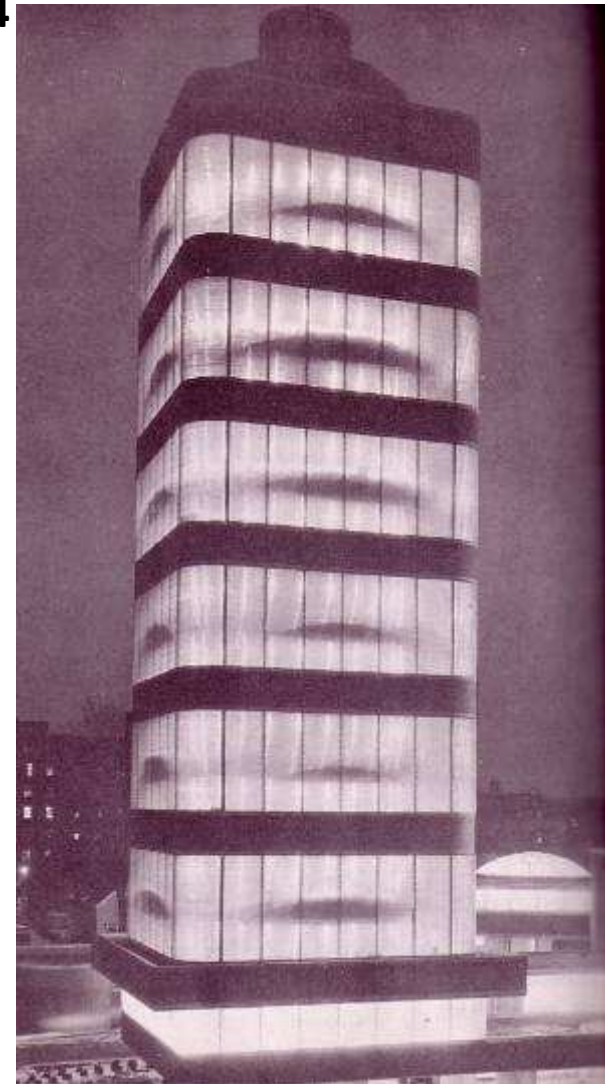

Frank Lloyd Wright, Racine, Wisconsin

Johnson Wax Company Building, 1936 -
1939

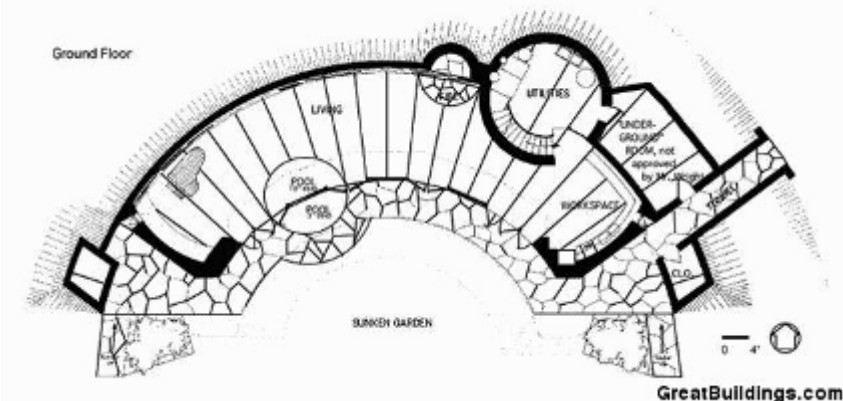

Johnson Wax Company, Laboratory
Tower, 1944

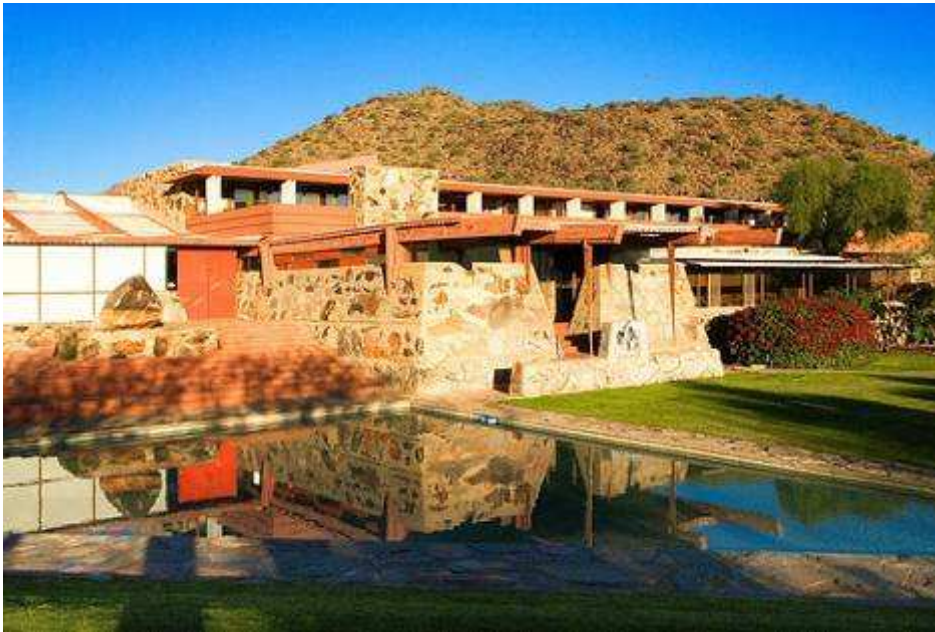
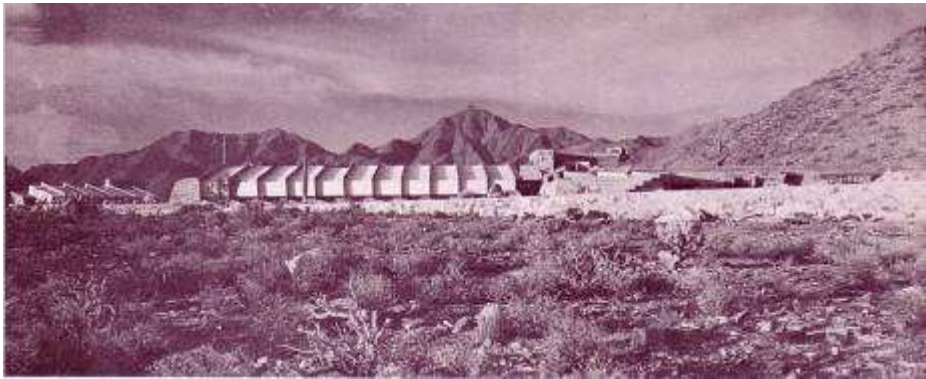
Frank Lloyd Wright (1867–1959) Second Jacobs House (prototyp Solar Hemicycle), 1944, Middleton, Wisconsin

Jižní průčelí

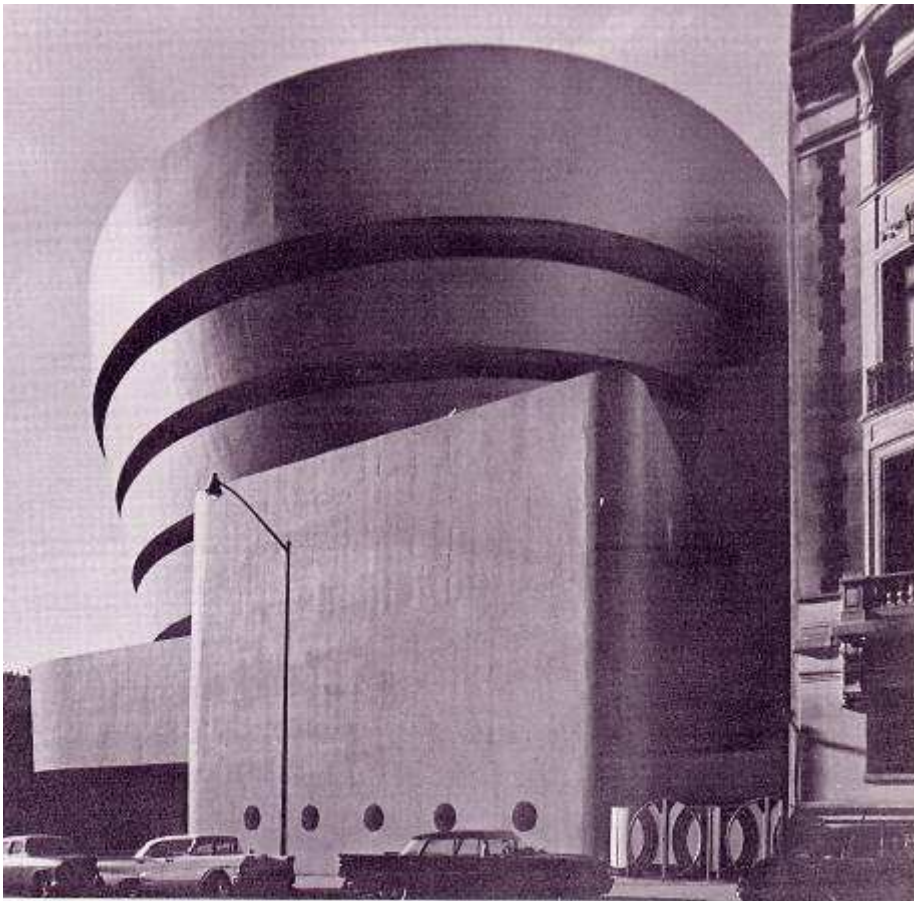
Frank Lloyd Wright, Taliesin West, 1937 – 1959, Scottsdale, Arizona

Taliesin West

Frank Lloyd Wright, Guggenheim Museum New York, 1956–1959

Pohled z 88. ulice

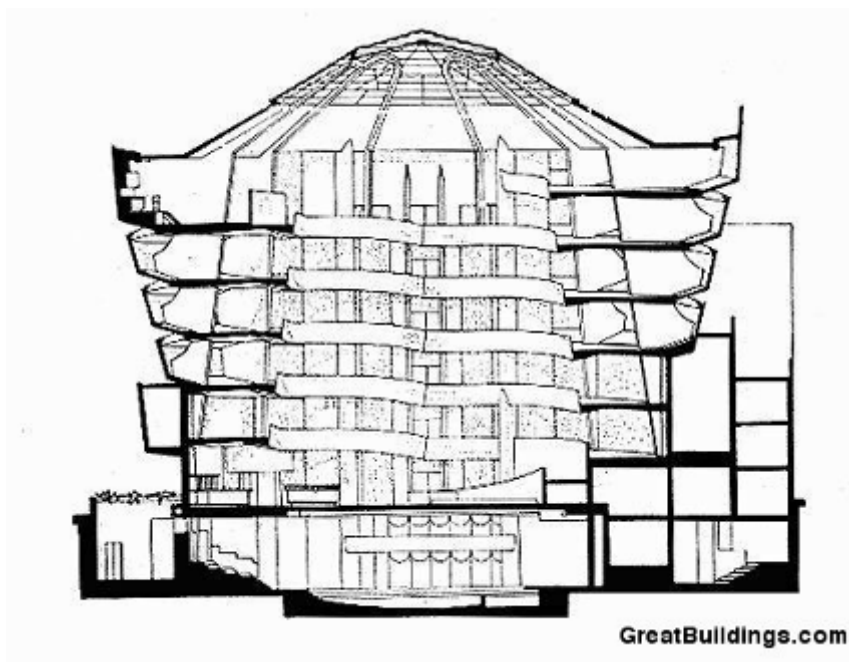

Dvorana

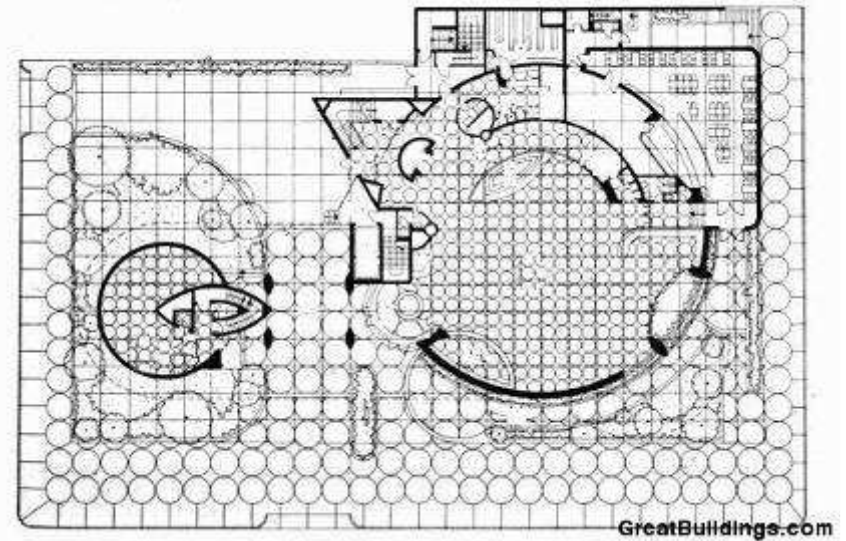

Frank Lloyd Wright, Guggenheim Museum New York, 1956 - 1959

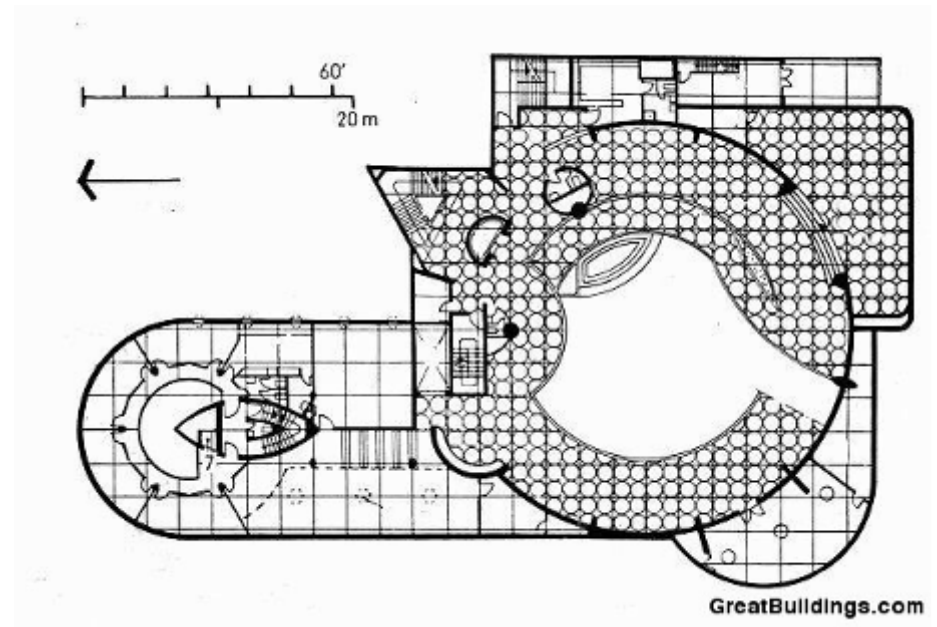
Průřez stavbou

Plan, ground floor

Půdorys přízemí a patra s terasou

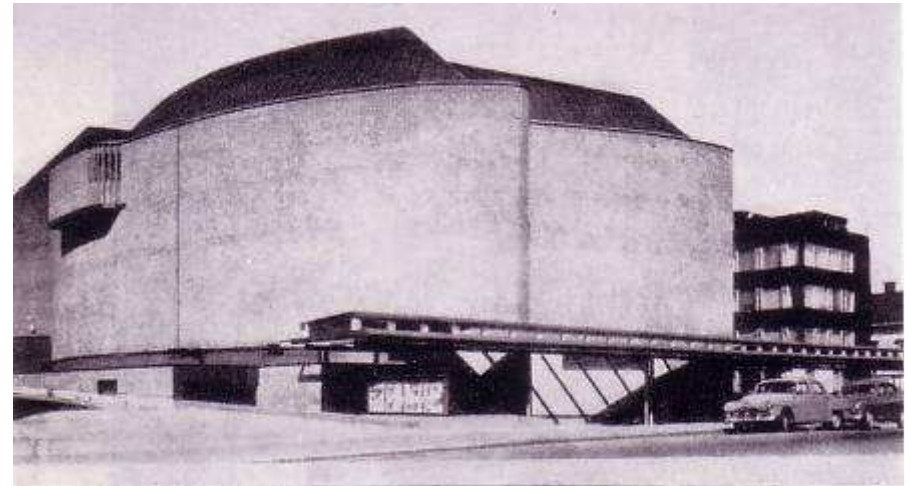

Alvar Aalto (1898 – 1976)

**Baker Dormitory, Cambridge,
Massachusetts, 1947–1948**

**Dům kultury, Helsinki, 1955-
1958**

Alvar Aalto, Dům kultury, Helsinki

Alvar Aalto, kliky

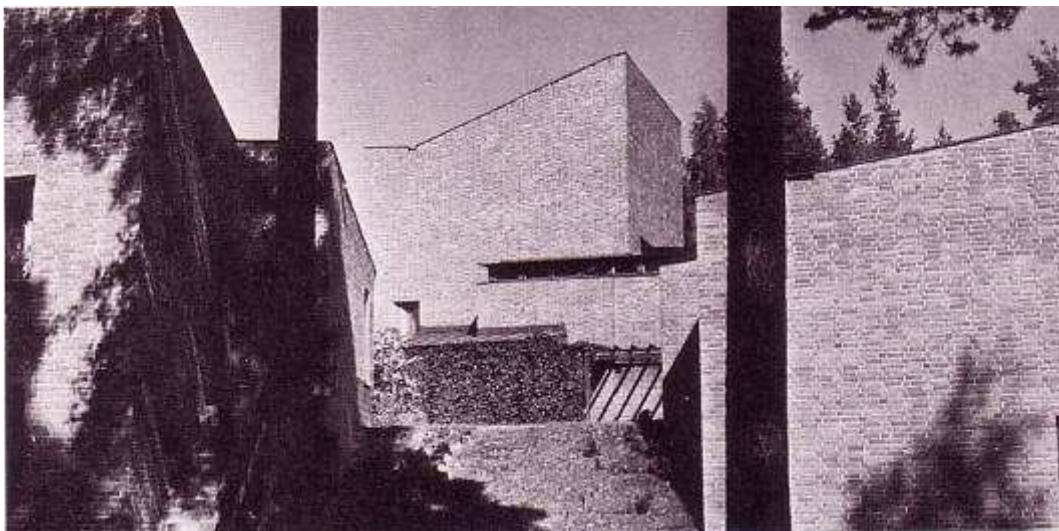
Městské centrum v Säynätsalo, 1949–1952

Kancelářská budova Rautatalo, 1953 – 1955, Helsinki

Alvar Aalto, Městské centrum v Säynätsalo, 1949–1952

léto

zima

Alvar Aalto, Säynätsalo

Schůzovní sál s obrazem Fernanda
Légera

Slunolamy v chodbě

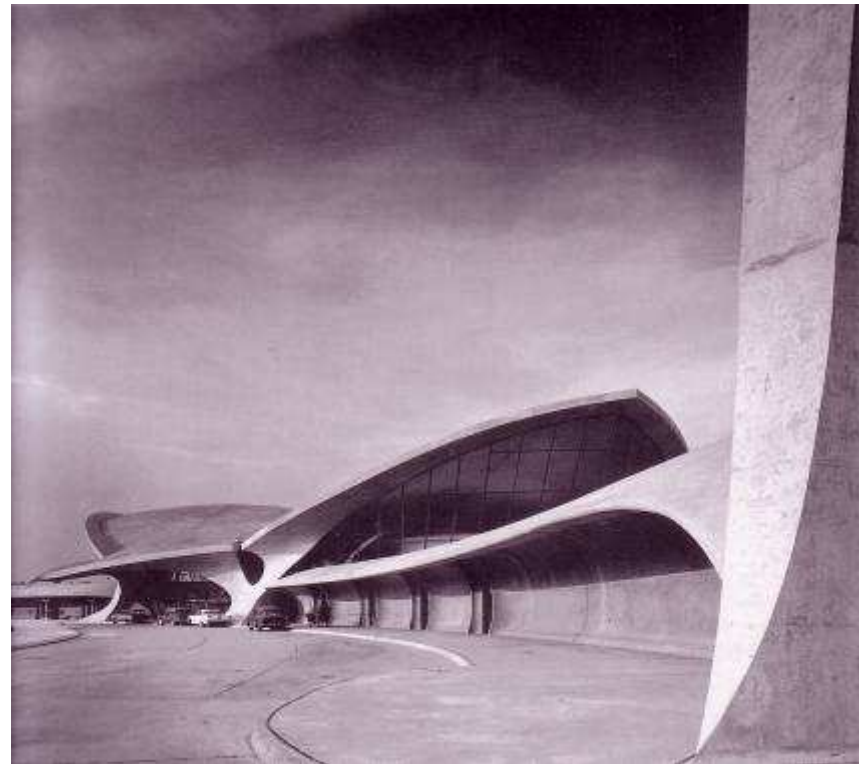

Skořepiny

**Bernard Louis Zehrfuss (s R. Auzellem)
CNIT (centre national des industries
techniques) - La Défense, Paříž, 1956-
58 (podíl i Jeana Prouvé)**

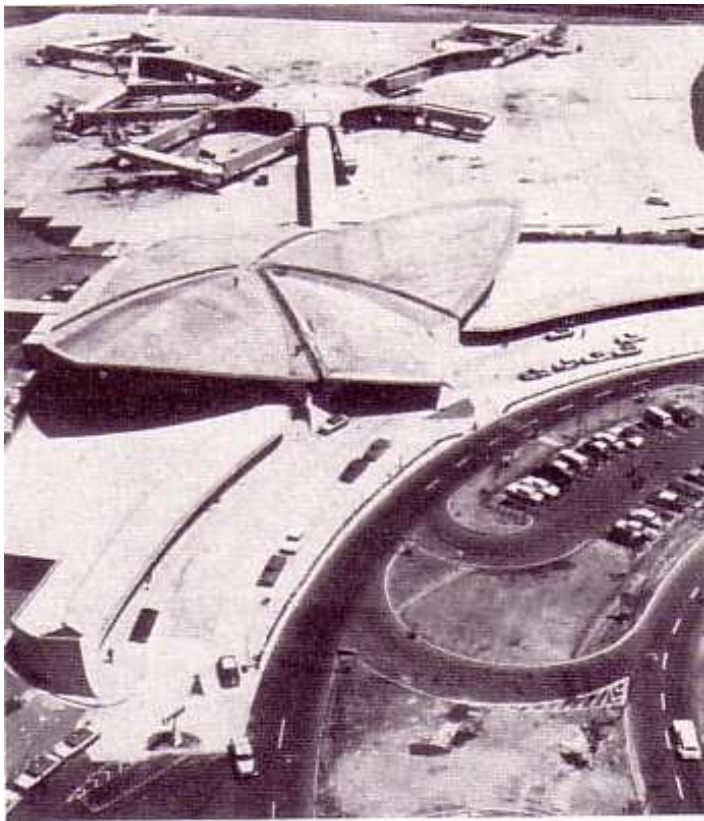
**Eero Saarinen (1910 – 1961), TWA
Terminal
John F. Kennedy International Airport
(formerly Idlewild)
New York NY, 1956–1962**

Eero Saarinen, TWA Terminal

John F. Kennedy International Airport (původně Idlewild)
New York NY, 1956–1962

Terminál New York Airport

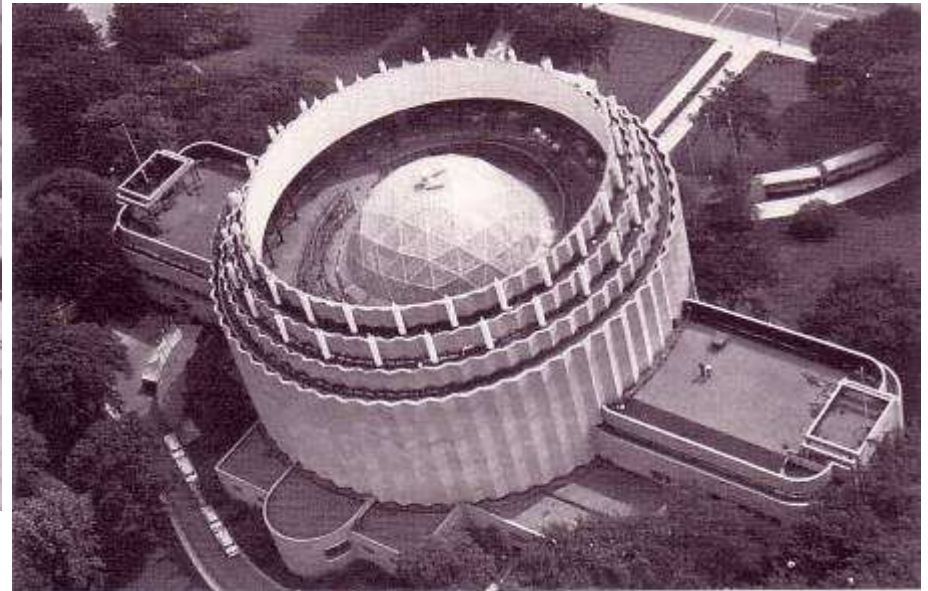

Richard Buckminster Fuller (1895 – 1983), geodetická kupole

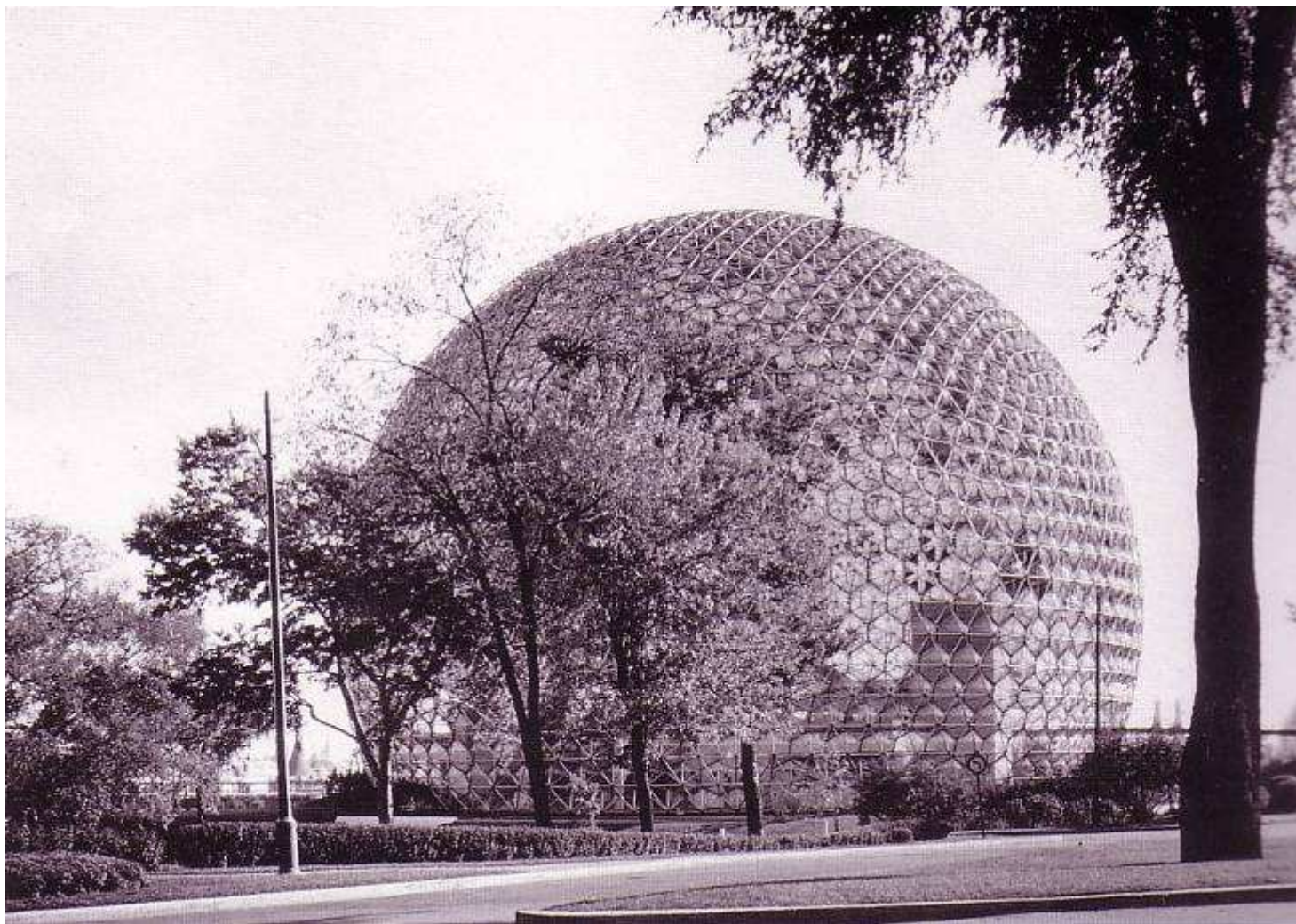
**Batton Rouge Union Tank Car
Maintenance Facility: Baton Rouge,
Louisiana USA, 1938. 117 m (384 ft),
zničeno v listopadu 2007.**

**Ford Rotunda Dome I Geodesic
dome for Ford Motor Company
(1953)**

Richard Buckminster Fuller, pavilon USA na Světové výstavě v Montrealu, 1965

Rekonstrukce Evropy po válce

První poválečná obchodní
ulice Lijnbaan v
Rotterdamu, 1951–1953

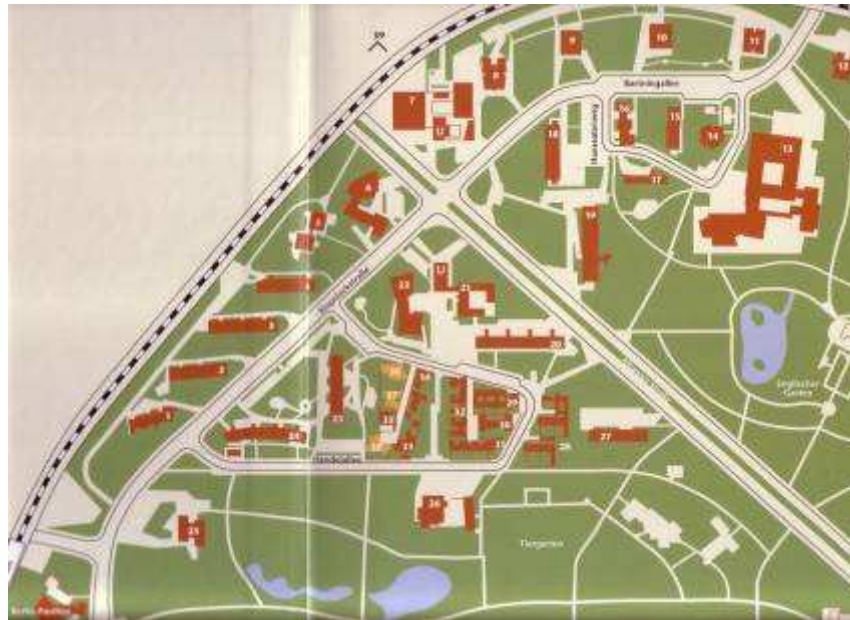
Architekti Jo van den Broek a Jacob B.
Bakema.

Berlin, Interbau 1957 - Hansaviertel

Hansaviertel, Berlin

Walter Gropius, deskový dům v Hansaviertel

Berlin, Interbau 1957 - Hansaviertel

**Egon Eiermann, Akademie der
Kunste**

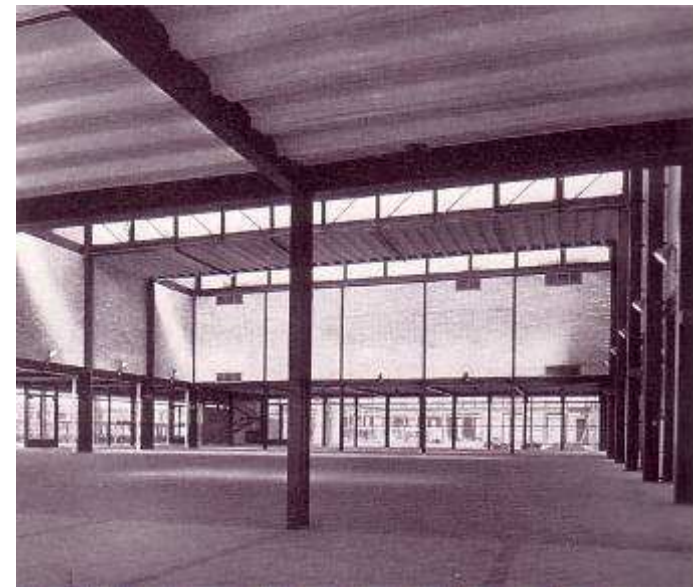
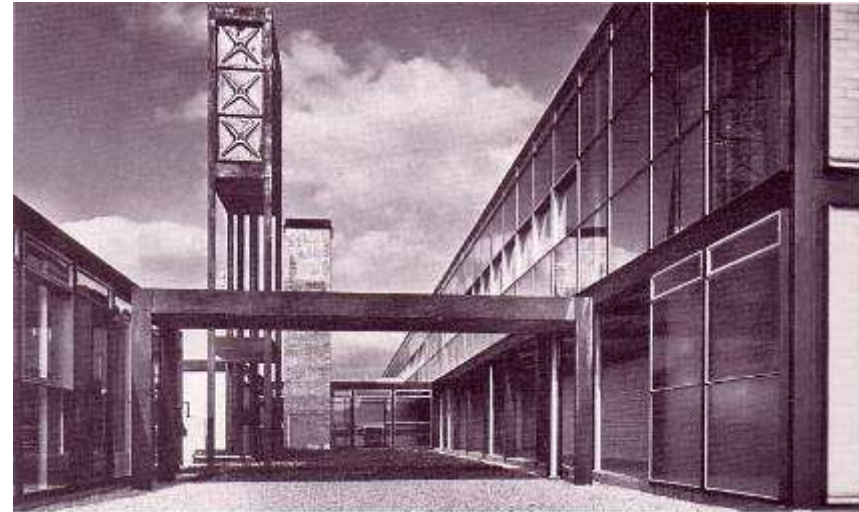
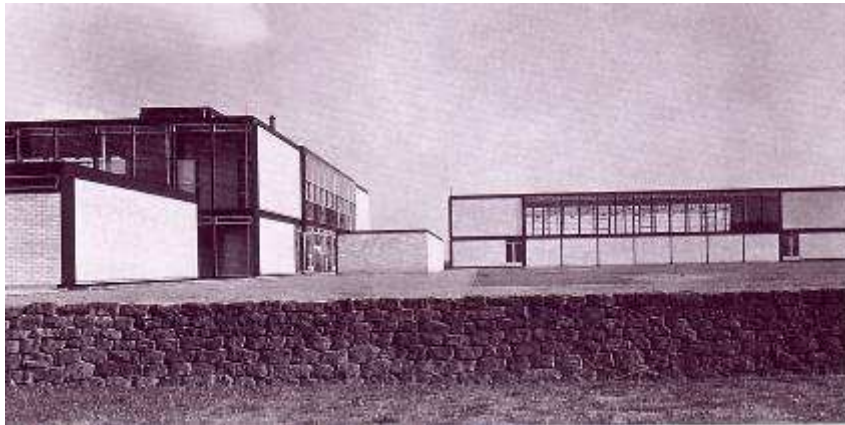
**Egon Eiermann,
Hansabucherei**

Alison a Peter Smithsonovi

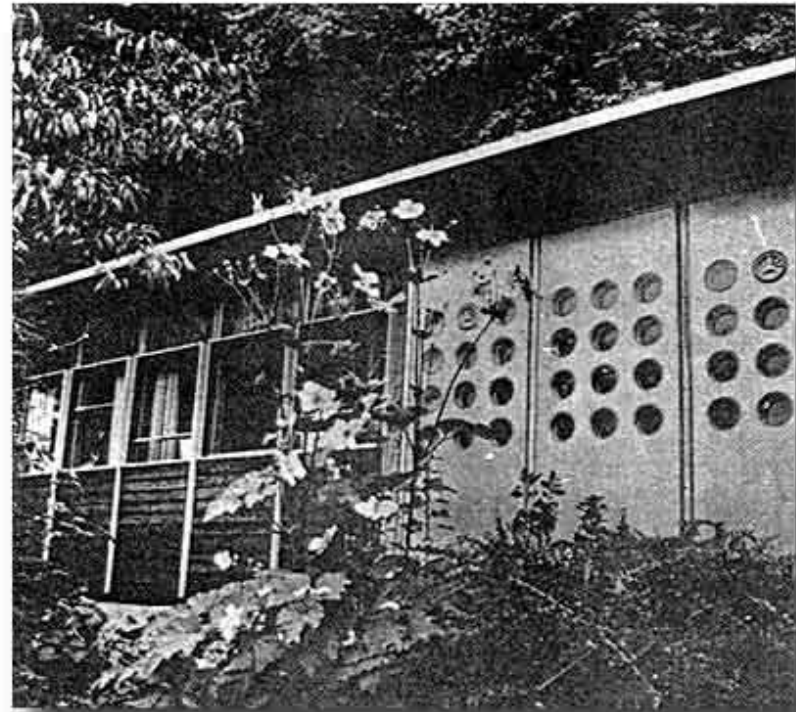
Škola v Hunstontonu,
dokončeno 1954

- Brutalismus, pop art a
minimalismus

Jean Prouvé (1901–1984) – počátky high tech architektury

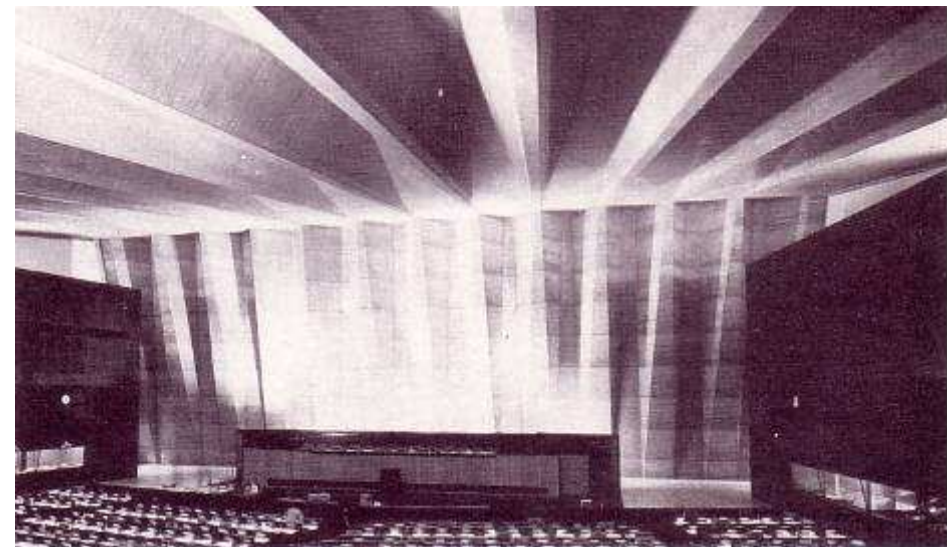
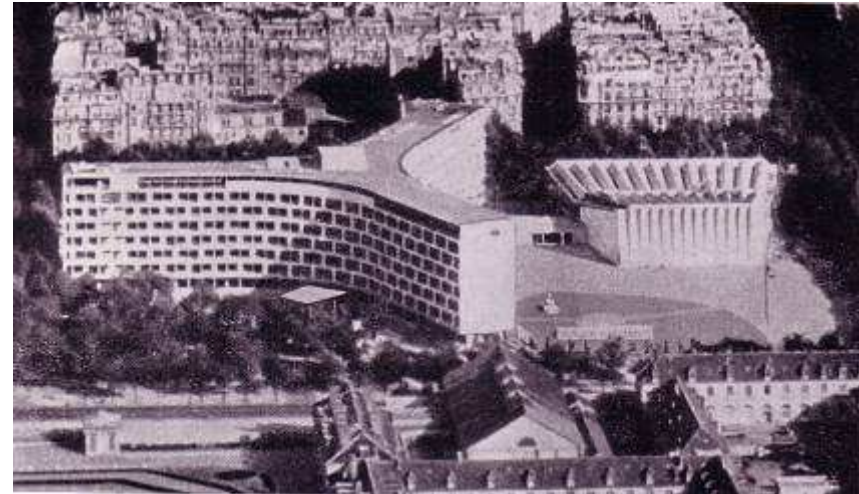
prototypy

**Maison Prouvé, 1954, Nancy;
Maison Tropicale, 1951**

Budova Unesco, 1955–1958, Paříž

Marcel Breuer, Bernard
Zehrfuss a Luigi Nervi

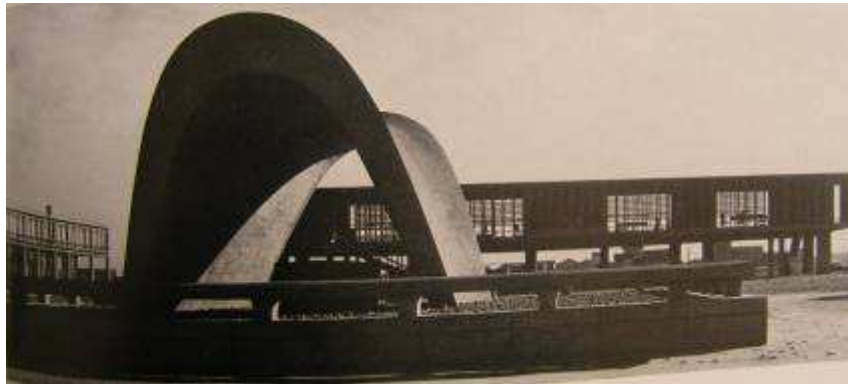

Hans Scharoun, Berlínská filharmonie, 1962

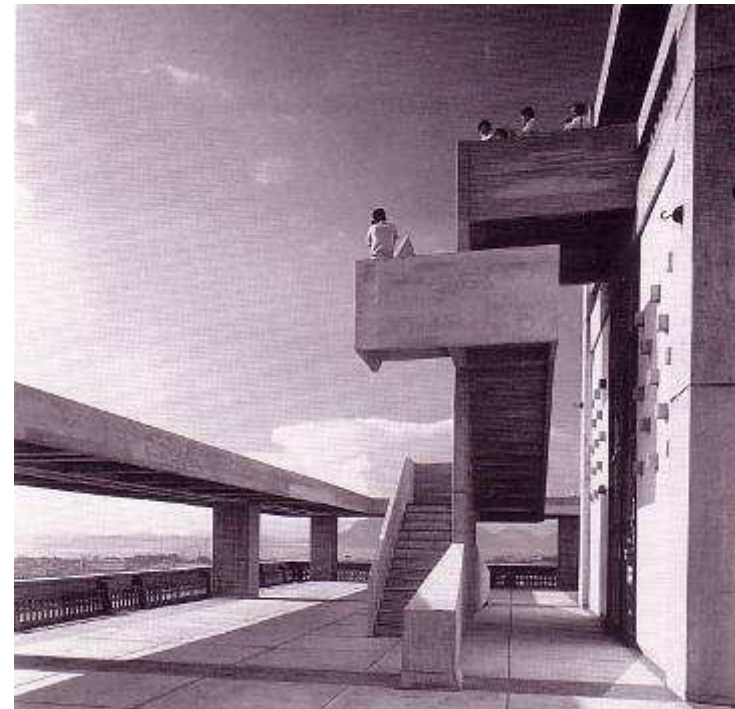

Kenzo Tange (1913–2005)

památník v Hirošimě, 1955

Kagawa *Prefectural* Government Office v Takamatsu, 1964

Kenzo Tange

Sportovní hala v Tokiu, 1964

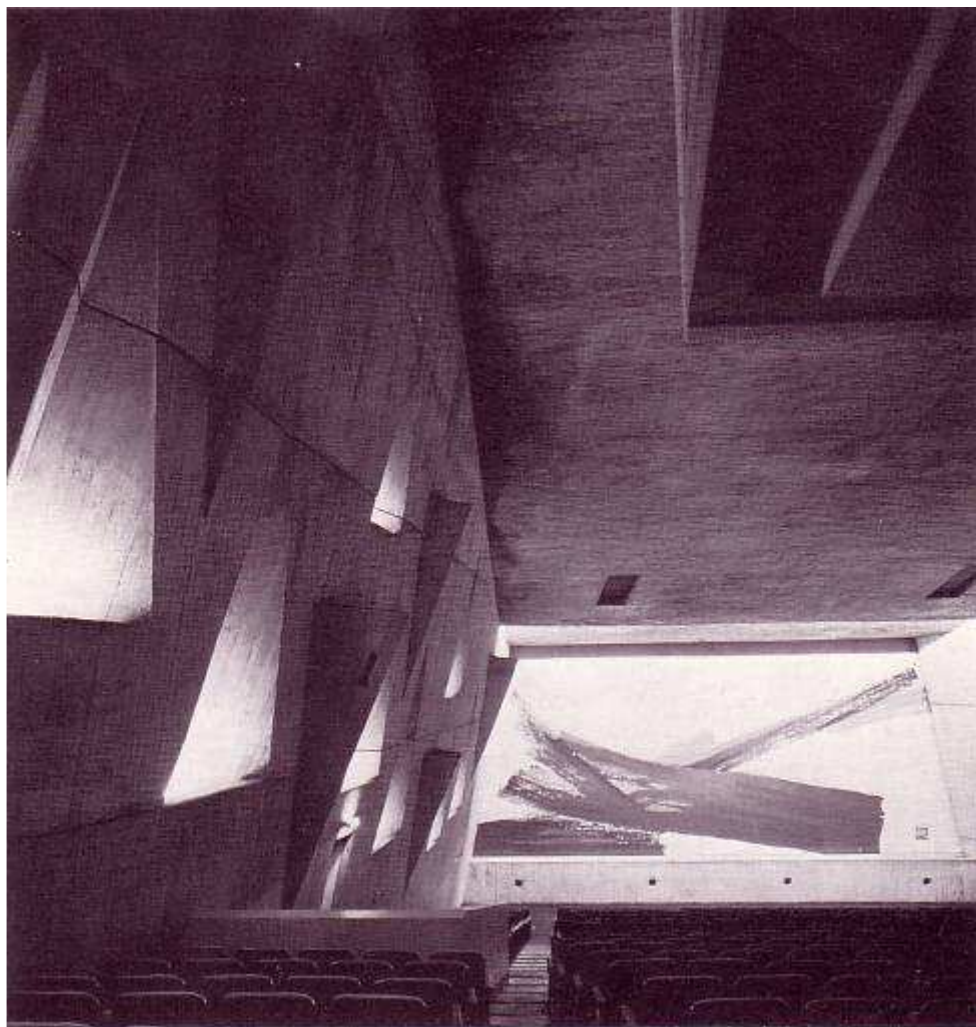
Středisko Jamanaši v Kofu, 1964

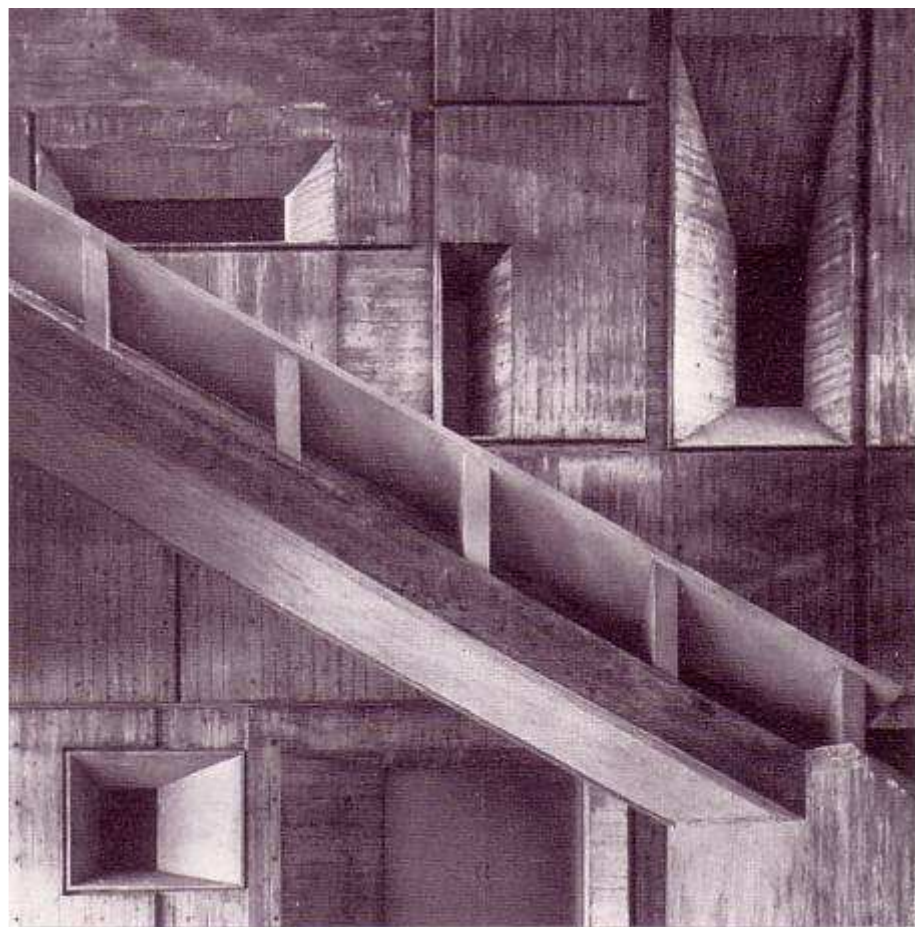
Kenzo Tange

Ničinan, kulturní centrum, 1963

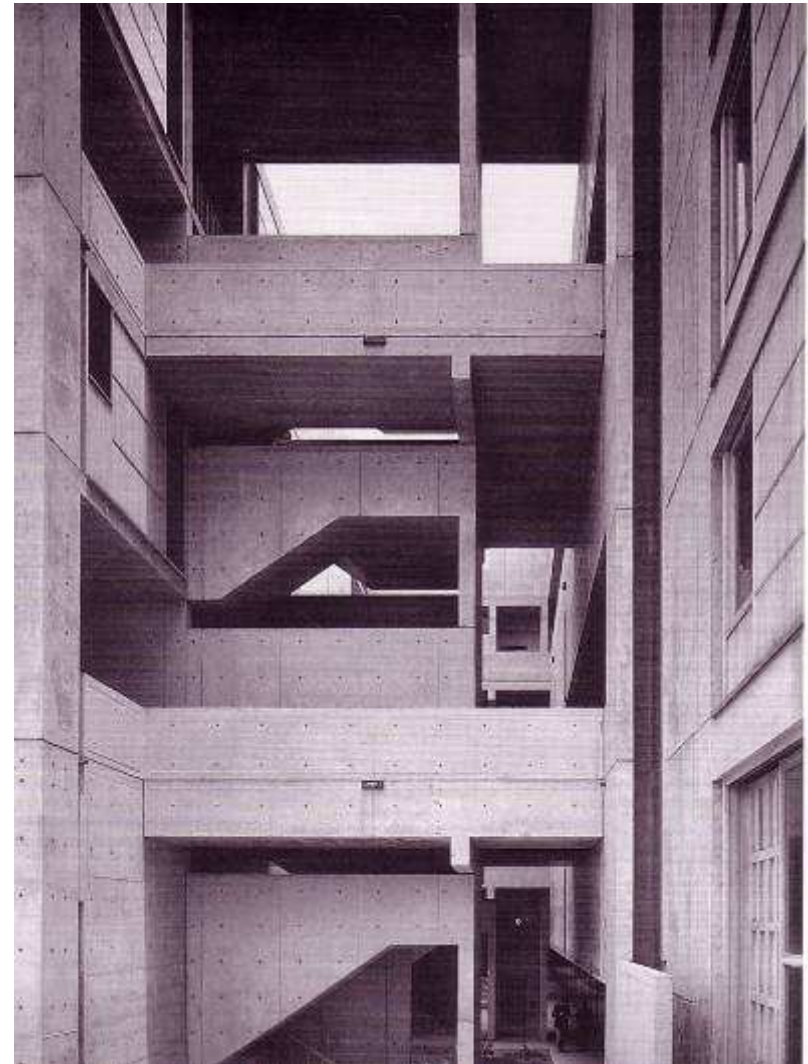
Kenzo Tange

Radnice v Kurašiki, 1960

Louis Kahn (1901–1974)

Salk Institute for Biological Studies, 1959

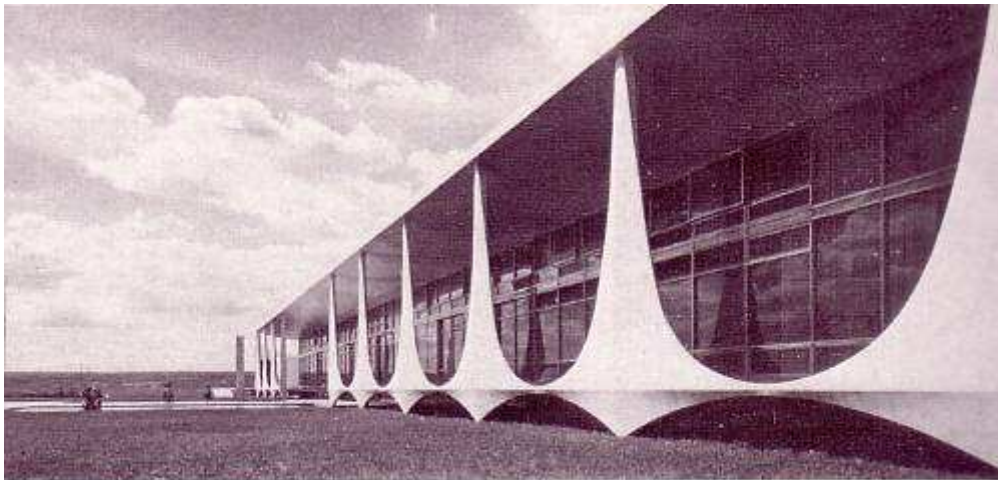
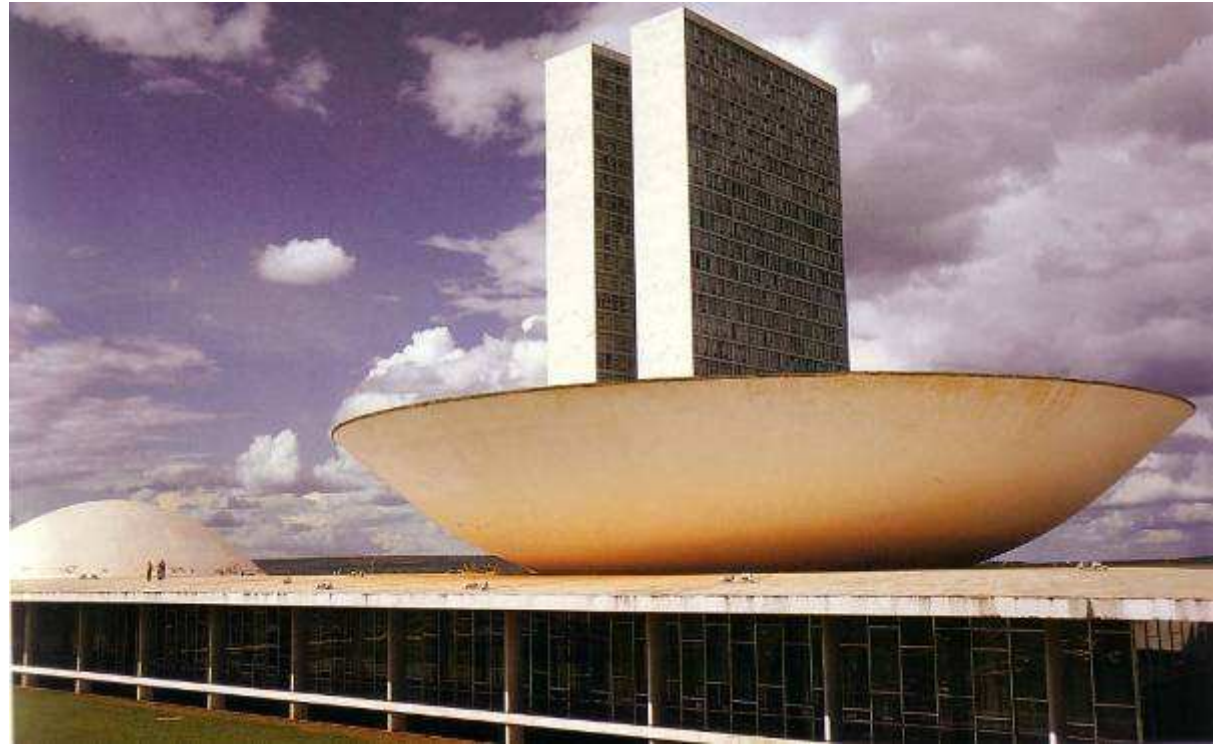
Louis Kahn

Dháka, Národní shromáždění, 1962–1974)

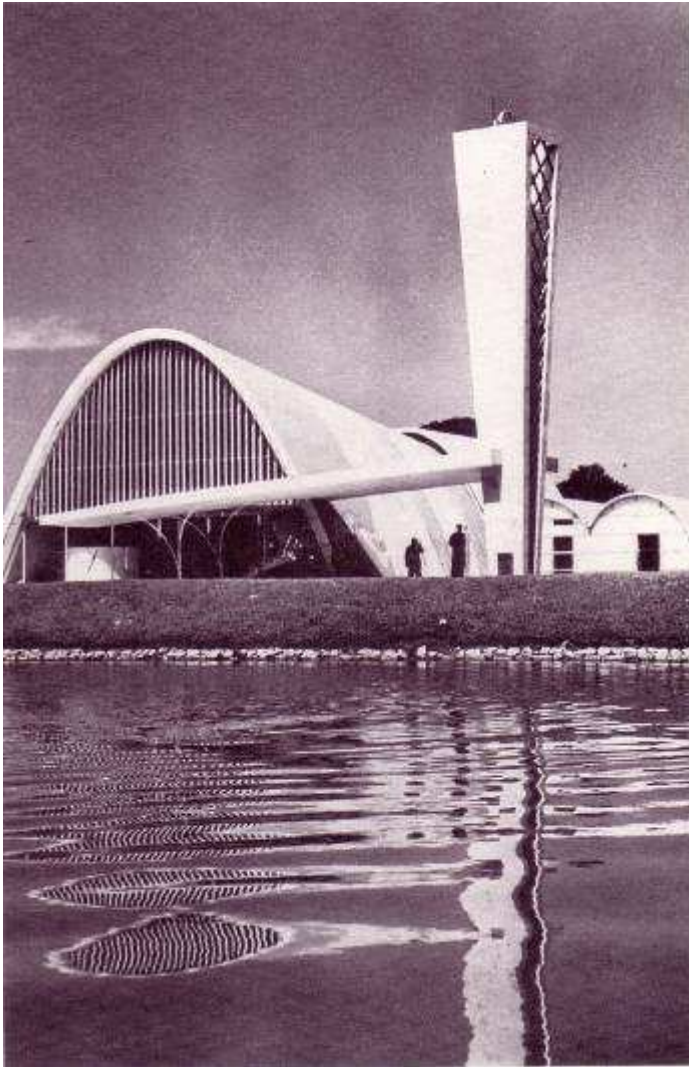
Oscar Niemeyer (1907)

Brasília

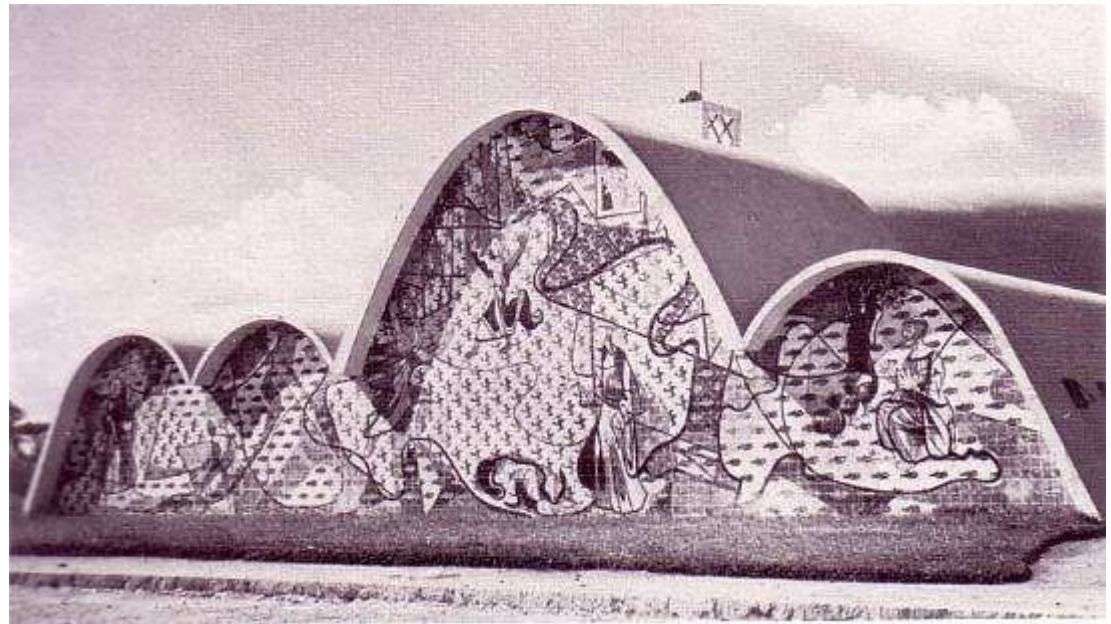

Oscar Niemeyer

Pampulha

Pampulha – azulejos Candido Portinari

James Stirling (1926–1992)

Inženýrská fakulta univerzity v
Leicestru, 1959

Fakulta historie v Cambridge,
1968

James Stirling

**Giardini pubblici, Venezia,
knihkupectví**

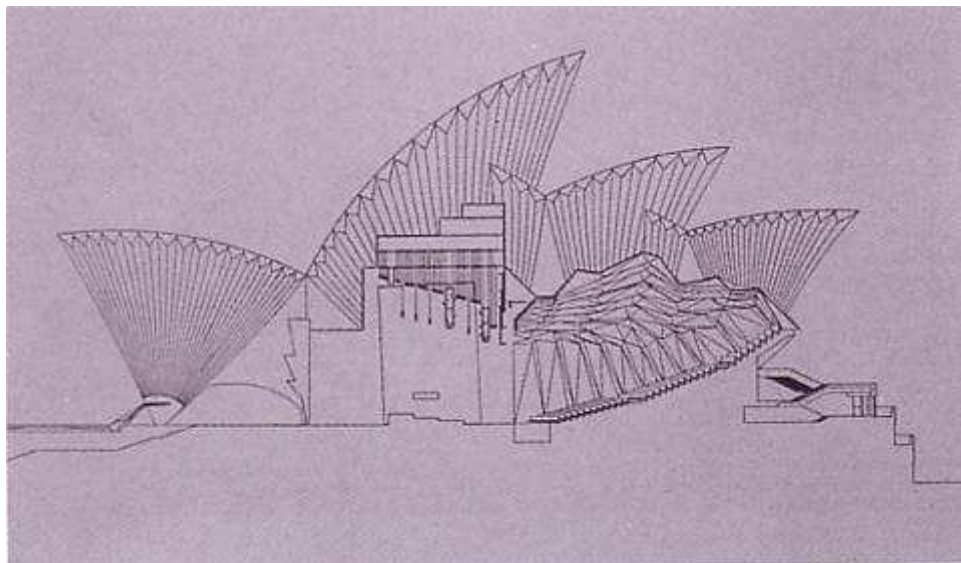
Fakulta historie, Cambridge

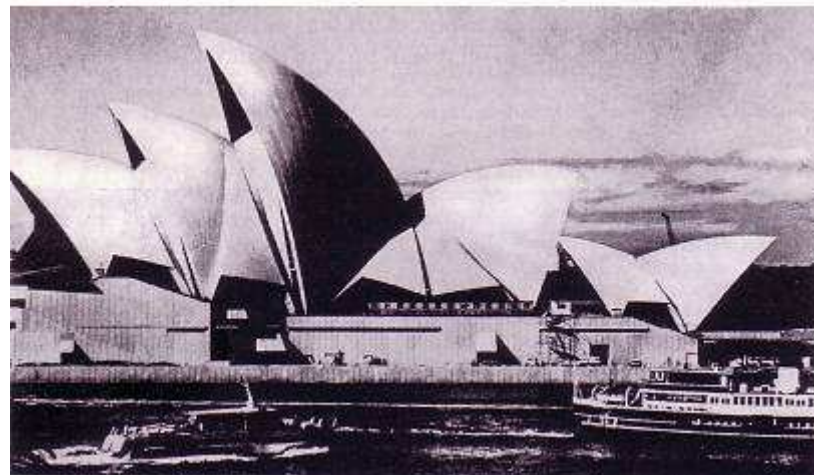
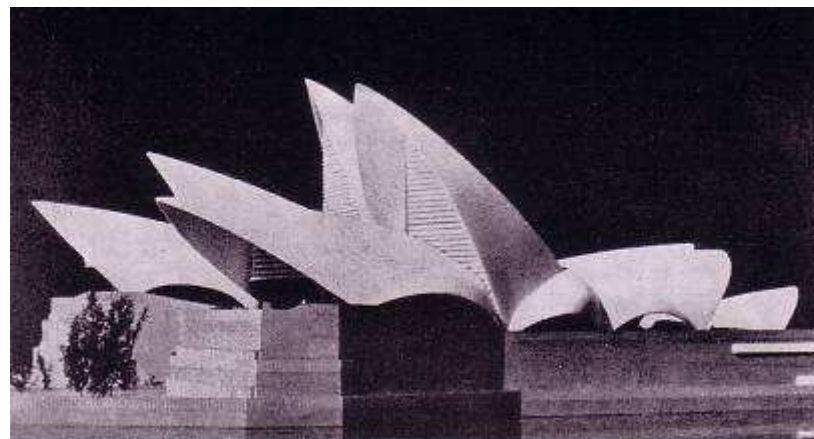

Jørn Utzon (1918 – 2008)
opera v Sydney: projekt 1956, dokončeno 1973

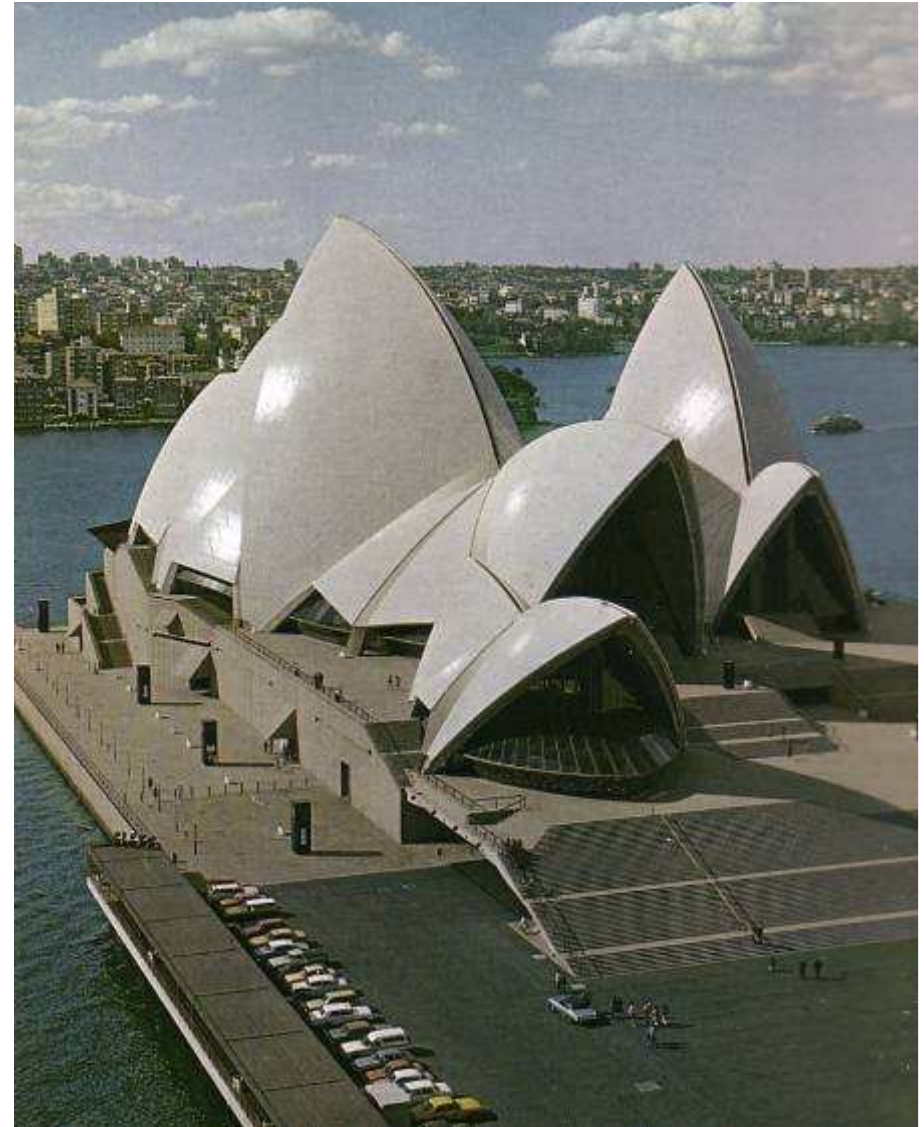
skica

Model a koláž

opera v Sydney – realizace, 1973

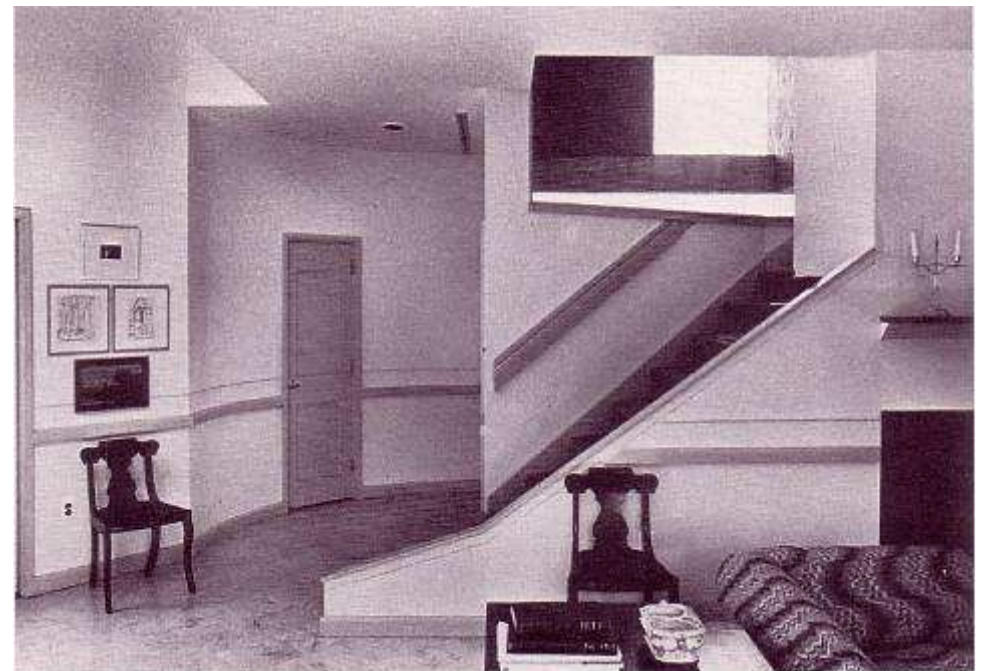

Robert Venturi (1925)

**Chestnut House,
1962**

Chestnut House - hala

Annibale Vitellozzi a Luigi Nervi (1891–1979)

Palazetto dello sport, 1960, Roma

interiér

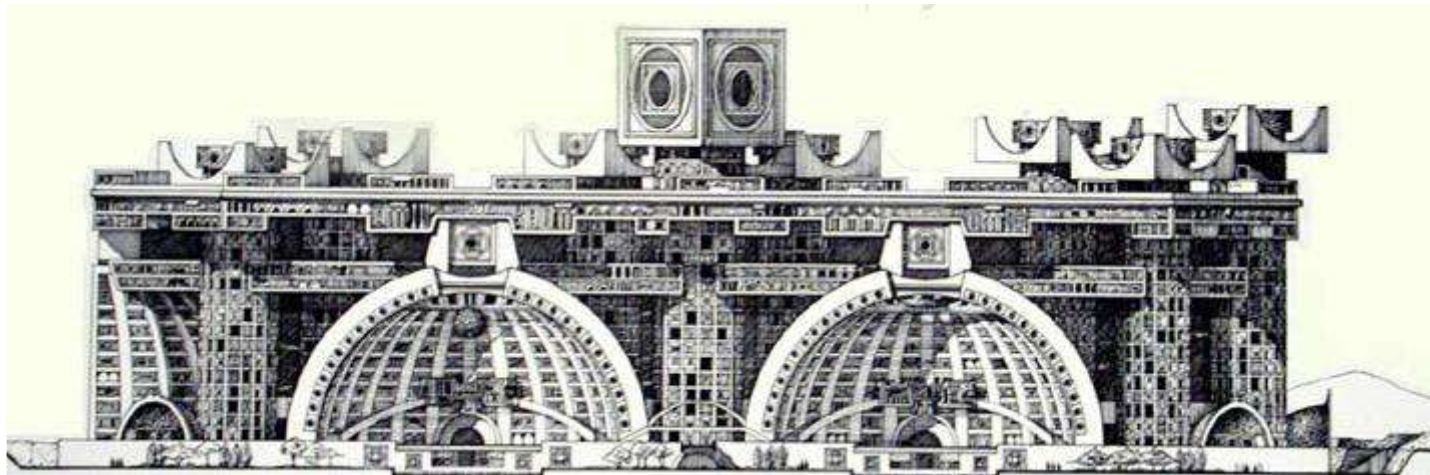
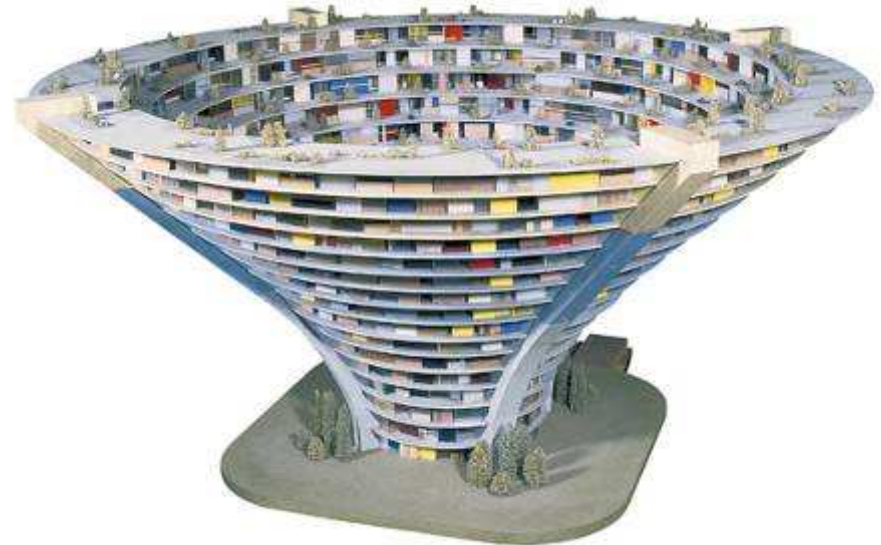
Vitelozzi a Luigi Nervi, Palazetto dello sport, Řím, detail konstrukce

Utopie

Walter Jonas (1910–1979), Intrapolis,
1960 – 1965

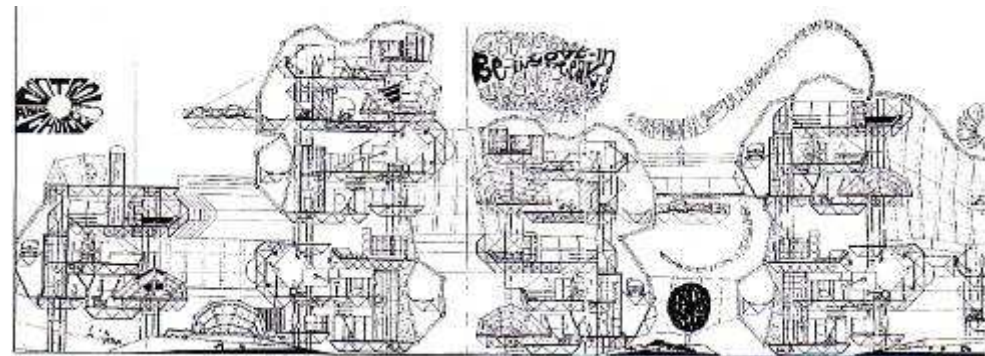
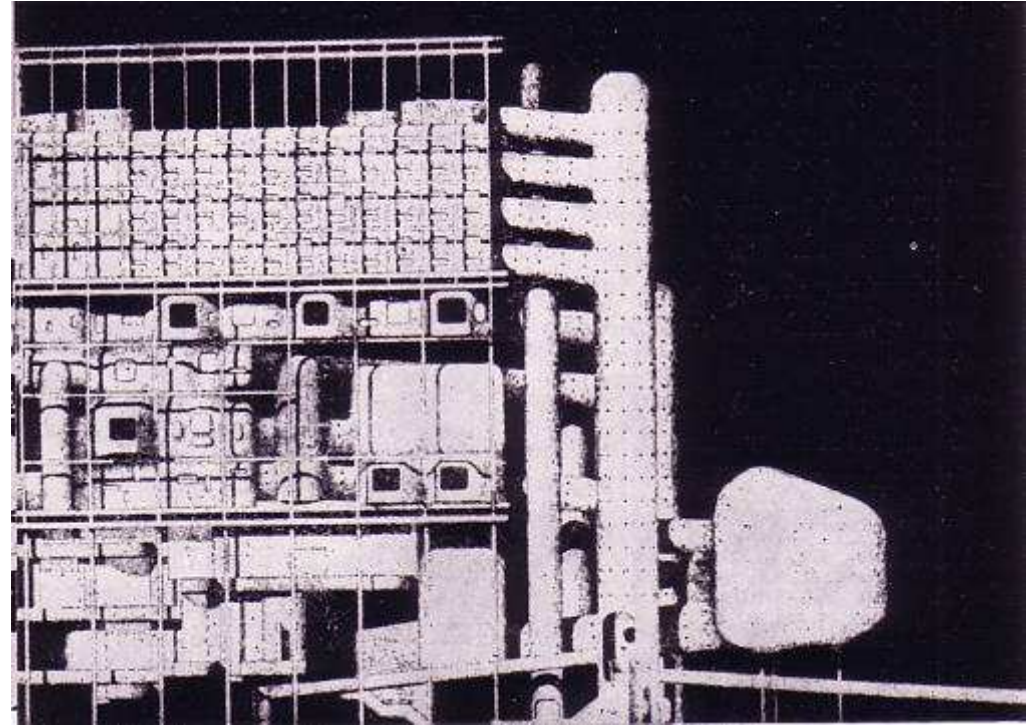
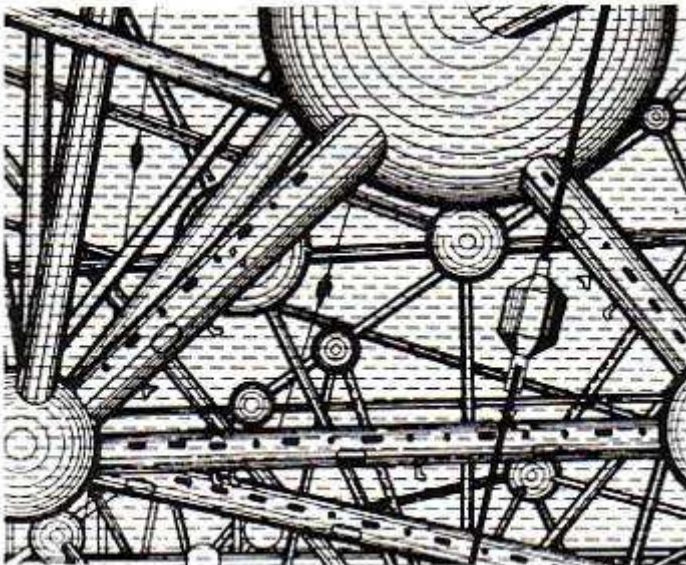
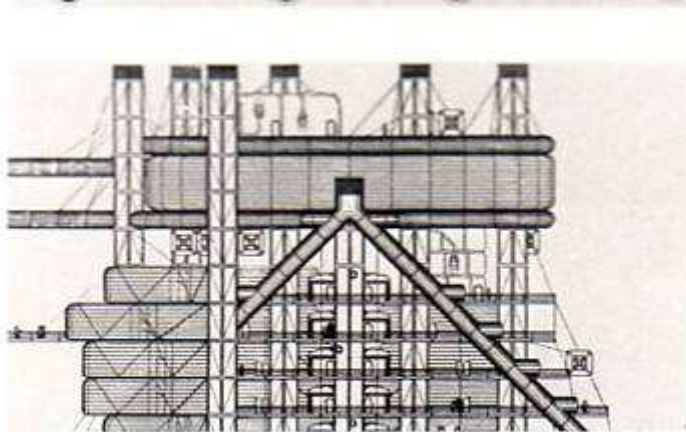
Paolo Soleri (1919)
Arcosanti, 1969

Peter Cook, Plug-in-City, 1964

Ron Herron, The Walking City,
1964

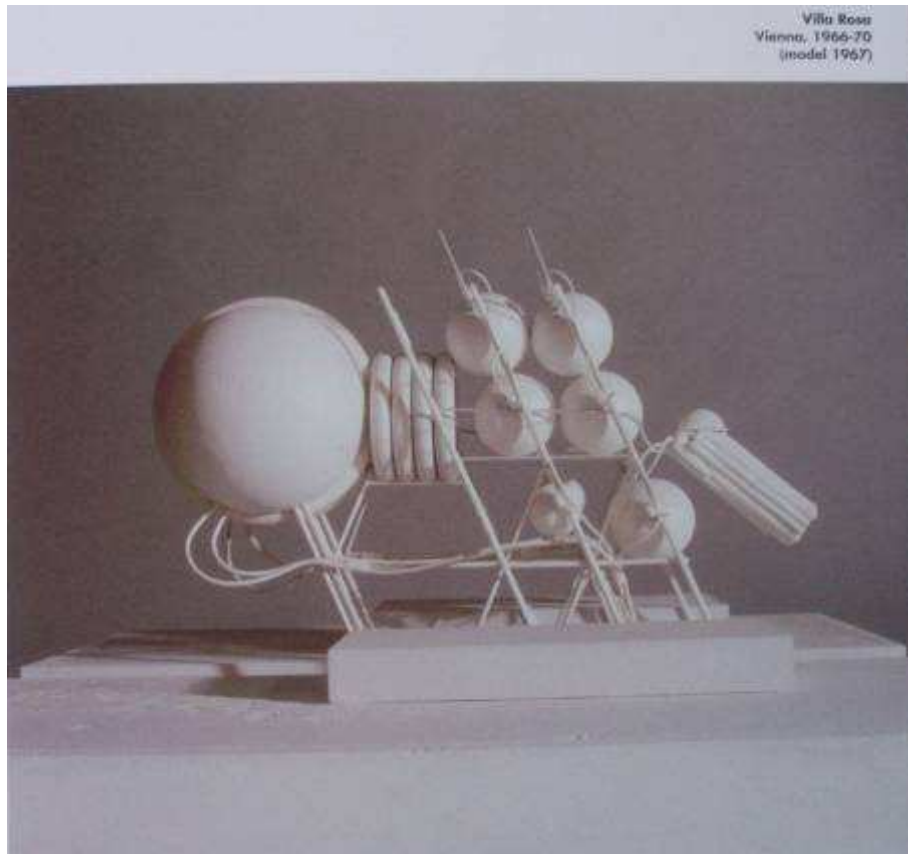
Instant City

Archigram

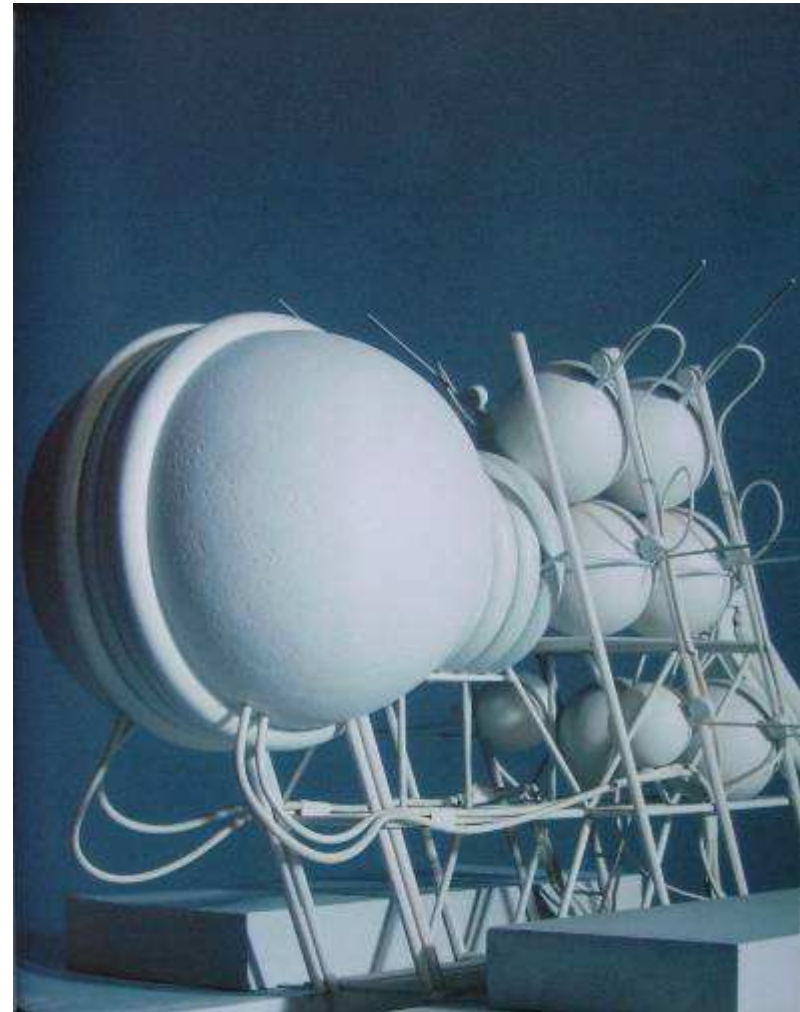

Coop Himmelbau, založeno 1968 (Wolf Prix, Helmut Swiczinsky a Michael Holzer)

Villa Rosa, I, 1966–1970

Villa Rosa II, 1967 prototyp

André Bloc (1896–1966)

La Casa El Laberinto, 1964,
Carboneras

Poblíž Carboneras

Pascal Hausermann (1936)

Domobiles, 1971; Raon, motel de l'Eau vive, 1965–1966 – bublinové domy

Cell, 1960

Nafukovací architektura

Hans Rucker Co, Oasis 7, Documenta 5, 1972

David Geiger (1935– 1989)

Pavilon USA, Ósaka, Expo 1970

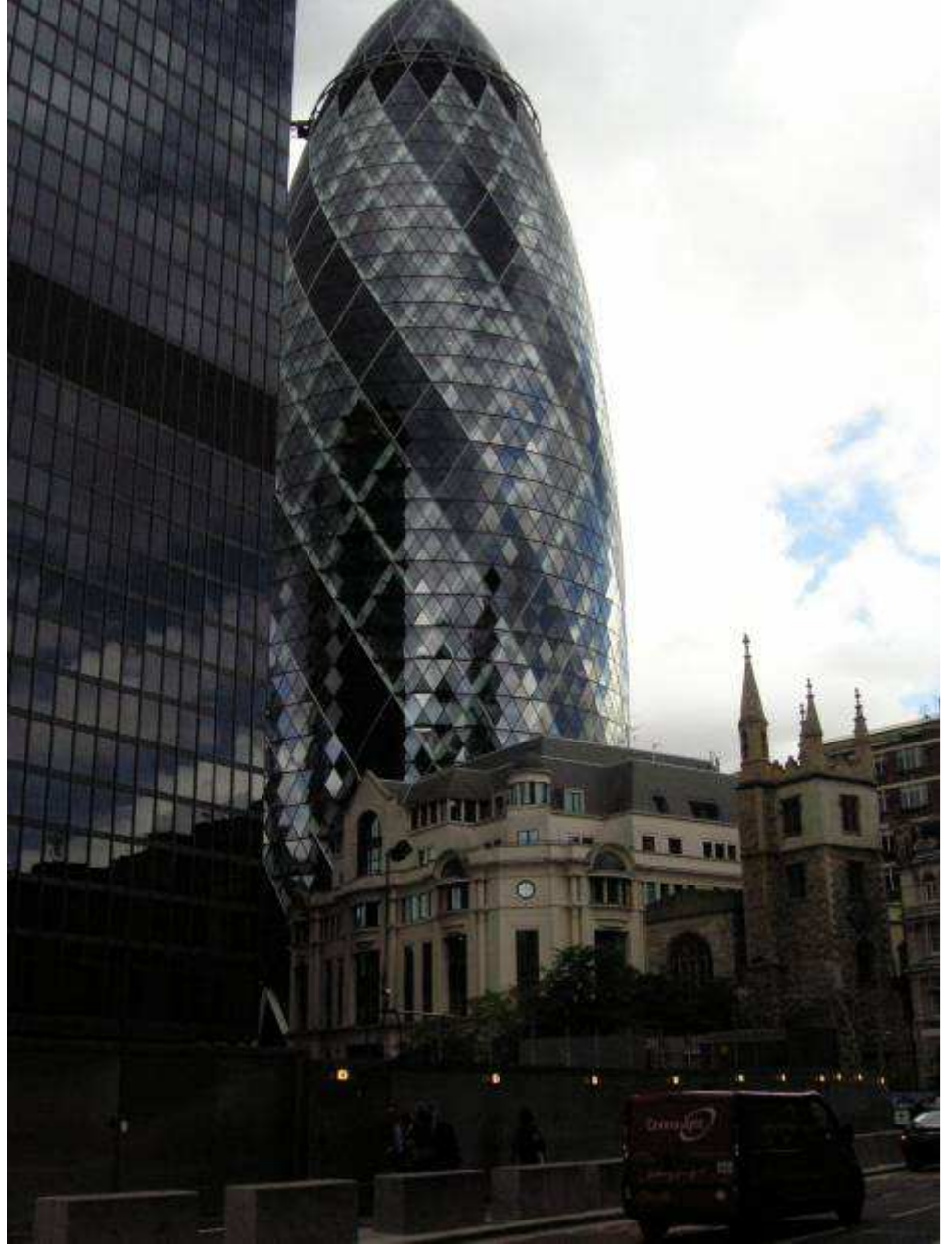
Norman Foster (1935)

Millau Viaduct, kraj Aveyron (výška 340 metrů) - Architekt Lord Norman Foster - France (c) Yann Arthus-Bertrand /1993–2004

30 St Mary Axe, the Swiss Re Building (hovorově *Gherkin* nebo *Cucumber Building* = *Okurka*), 2001–2003, London

Richard Rogers (1933) a Renzo Piano (1937)

Richard Rogers a Renzo Piano, Centre Pompidou, Paris, 1977

Renzo Piano, Centrum Tjibaou, Nouméa, Nová Kaledonie, 1998

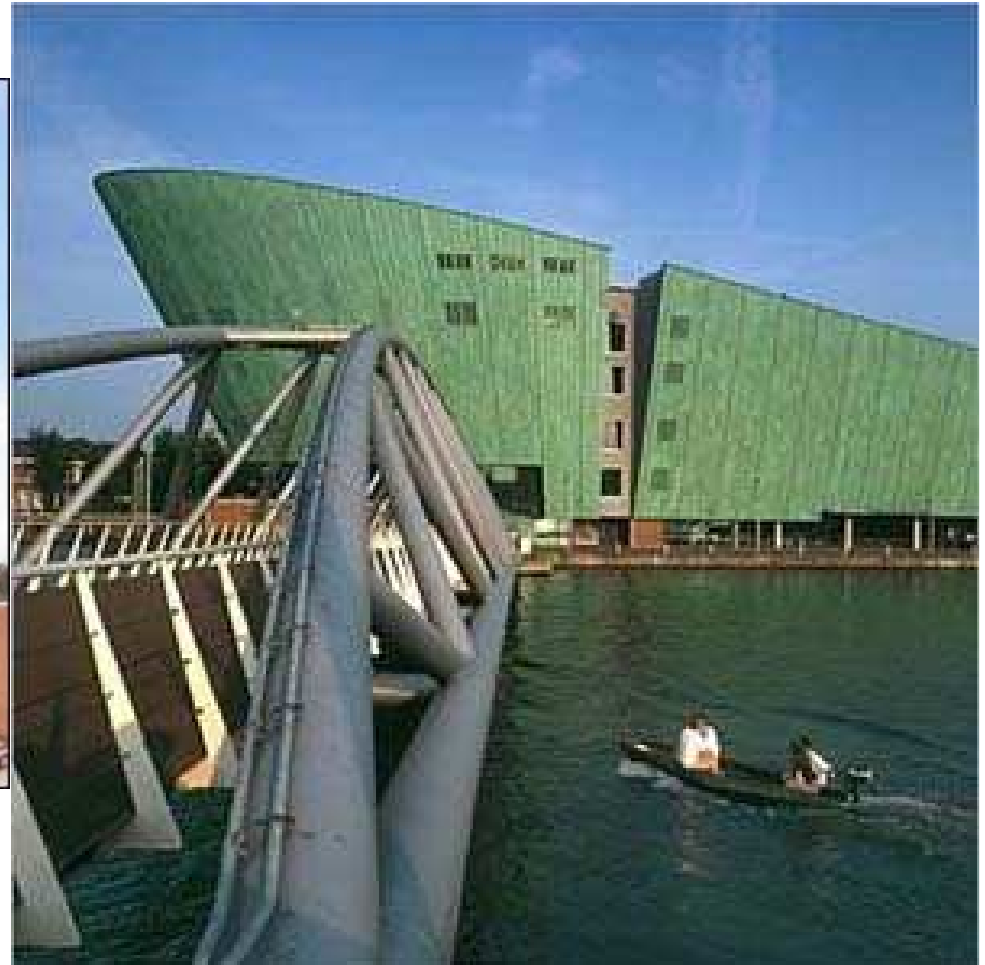

Renzo Piano

Auditorium, 2002, Řím

Nemo Building, Amsterdam

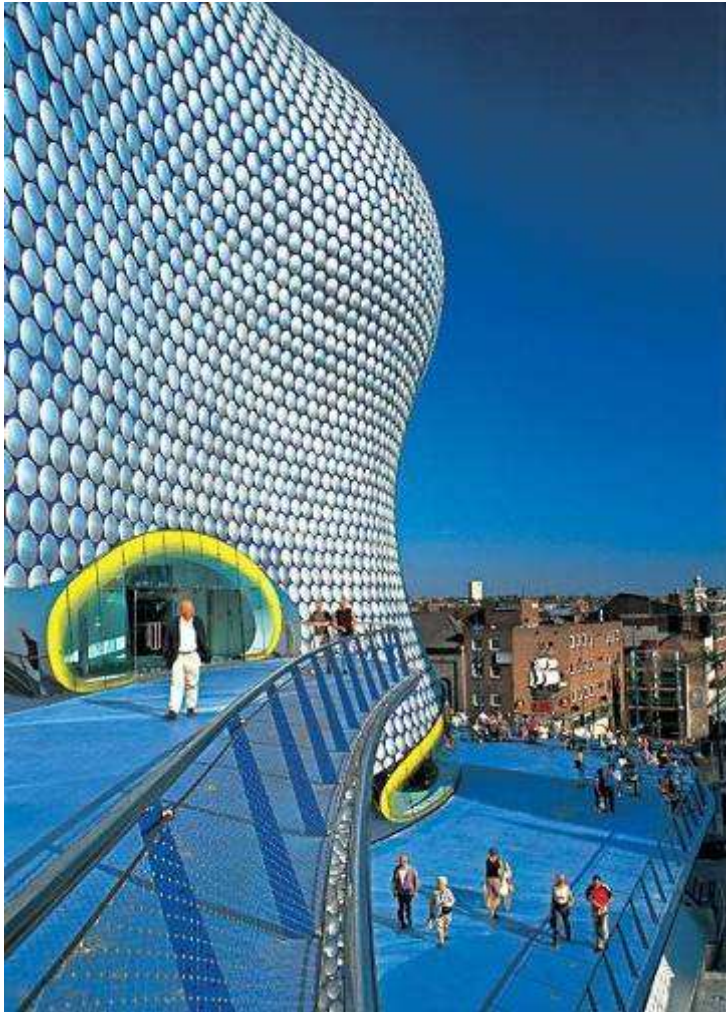
Richard Rogers

Lloyd's Building, London, 1984

Future Systems

am;
mediální centrum pro
kriketové hřiště Lords v
Londýně

monte sant'angelo station' by
anish Kapoor/future systems

Frank Gehry (1929)
Guggenheim Bilbao, 1997

Jacques Herzog et Pierre de Meuron (oba naroz.1950)

Elbphilharmonie

Peking, Národní stadion, 2008

Herzog et de Meuron

Espacio de las Artes at Santa Cruz, 2009, Tenerife

Snøhetta

**Oslo Opera House,
2007**

Hlavní sál

Musée des arts premiers, Paris, 2006

Jean Nouvel (1945)

Arab World Institute, 1987, Paris

Jean Nouvel

projekt Národního muzea v Kataru

Dispozice kolem historické budovy

Daniel Liebeskind (1946)

**Orion Building -Post
Graduate Centre of London
Metropolitan University,
2001–2004**

**Židovské muzeum, 1989 –
1999, Berlín**

Tadao Ando (1941)

**Tadao Ando, Church of the
Light, Osaka, Japan
Year Completed: 1989**

**temporary structure for HH
Style / Armani Casa, 2006**

Kazuyo Sejima (1956) and Ryue Nishizawa (1966)

Rolex Learning Center, 2010, Lausanne

